

प्रदेश राजपत्र

लुम्बिनी प्रदेश सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६) मुकाम: बुटवल, साउन ०८ गते, २०७९ साल (अतिरिक्ताङ्क ०८)

भाग १

प्रदेश सरकार

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालयको सूचना

नेपालको संविधान बमोजिम लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्बत् २०७९ सालको ऐन नं ०५

प्रदेश प्रहरी सेवा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७९

प्रस्तावना: संविधान प्रदत्त मौलिक हक र मानव अधिकारको संरक्षण गर्दै प्रदेशमा शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्न, अपराधको रोकथाम, नियन्त्रण र अनुसन्धान गर्न तथा कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रदेश प्रहरी सेवाको गठन र संचालन गर्ने सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस ऐनको नाम "प्रदेश प्रहरी ऐन, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो ऐन प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा:** विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "अख्तियारवाला" भन्नाले प्रदेश प्रहरी सेवाको पदमा दफा २५ बमोजिम नियुक्ति गर्ने अधिकार प्राप्त निकाय वा अधिकारी सम्झनुपर्छ ।

(ख) "अमर प्रहरी" भन्नाले विष्फोटन, सशस्त्र मुठभेड, सशस्त्र आक्रमण वा प्रहरी कारबाहीको क्रममा वा अन्य जोखिमपूर्ण र चुनौतीपूर्ण काममा खटिएको समयमा कुनै आकस्मिक दुर्घटना वा भिडन्तमा परी वीरगति प्राप्त प्रहरी कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(ग) "कार्यालय" भन्नाले प्रदेश प्रहरी कार्यालयलाई सम्झनुपर्छ र सो शब्दले प्रदेश प्रहरी कार्यालय मातहतको अन्य प्रहरी कार्यालयलाई समेत जनाउँछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (घ) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ।
- (ङ) "मन्त्रालय" भन्नाले लुम्बिनी प्रदेशको आन्तरिक मामिला सम्बन्धी विषय हेर्ने मन्त्रालय सम्झनुपर्छ।
- (च) "प्रदेश" भन्नाले लुम्बिनी प्रदेश सम्झनुपर्छ।
- (छ) "परिवार" भन्नाले प्रदेश प्रहरी कर्मचारीसँग बस्ने तथा निज आफैले पालन पोषण गर्नुपर्ने पति, पत्नि, छोरा, अविवाहीत छोरी, धर्मपुत्र, अविवाहीत धर्मपुत्री, बाबु, आमा र सौतेनी आमालाई सम्झनुपर्छ र सो शब्दले पुरुष र अविवाहीत महिला प्रहरी कर्मचारीको हकमा निजको बाजे, बज्यै र विवाहीत महिला प्रहरी कर्मचारीको हकमा निजको सासु, ससुरालाई समेत जनाउँछ।
- (ज) "प्रहरी सेवा" भन्नाले दफा ५ बमोजिम गठन हुने प्रदेश प्रहरी सेवा सम्झनुपर्छ।
- (झ) "प्रहरी कर्मचारी" भन्नाले प्रदेश प्रहरी सेवामा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ।
- (ञ) "प्रहरी प्रमुख" भन्नाले दफा २० बमोजिमको प्रदेश प्रहरी प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ।
- (ट) "नेपाल प्रहरी" भन्नाले सङ्घीय कानून बमोजिम गठन भएको नेपाल प्रहरीको सङ्गठनलाई सम्झनुपर्छ र सो शब्दले नेपाल प्रहरीमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारी समेतलाई जनाउँछ।
- (ठ) "प्रदेश प्रहरी" भन्नाले प्रदेश प्रहरी सेवामा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको सङ्गठन सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रदेश प्रहरीमा नियुक्त वा समायोजन भई वा खटिई कार्यरत प्रहरी कर्मचारीलाई समेत जनाउँछ।

- (ड) “प्रहरी अधिकृत” भन्नाले प्रहरी निरिक्षक र सो भन्दा माथिका प्रहरी कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।
- (ढ) “द्वन्द्व पीडित” भन्नाले सशस्त्र द्वन्द्वको क्रममा भएका मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घनको परिणाम स्वरूप मृत्यु भएको वा शारीरिक, मानसिक, यौनजन्य वा आर्थिक रूपमा हानिनोक्सानी पुगेको वा थुनामा रहेको व्यक्ति तथा निजको परिवारको सदस्य सम्झनुपर्छ र सो शब्दले मानव अधिकारको गम्भीर उल्लङ्घनको परिणाम स्वरूप मानवीय, सामाजिक वा सामुदायिक रूपमा गम्भीर प्रतिकूल असर पुग्न गएको समुदायलाई समेत जनाउँछ ।

परिच्छेद-२

प्रहरी सेवाका आधारभूत सिद्धान्त र नागरिक अधिकार

३. प्रहरी सेवाका आधारभूत सिद्धान्त र कर्तव्य: (१) प्रहरी सेवा देहायका आधारभूत सिद्धान्तबाट निर्देशित हुने छ:

- (क) लोकतन्त्र, कानुनी शासन र मानव अधिकारप्रति प्रतिबद्ध,
- (ख) आमनागरिक र समुदायप्रति उत्तरदायी,
- (ग) निष्पक्ष, व्यावसायिक र दक्ष सेवा प्रवाह,
- (घ) उच्च नैतिक चरित्र र स्वच्छ आचरण,
- (ङ) लैङ्गिक सम्वेदनशीलताप्रति सचेत र सजग,
- (च) कानुनको पालना र कार्यान्वयन,
- (छ) सार्वजनिक शान्ति प्रवर्धन, अपराध नियन्त्रण तथा प्रभावकारी अनुसन्धान,
- (ज) नागरिकको सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयनमा सहयोग।
- (२) उपदफा (१) मा उल्लेखित सिद्धान्तहरू पालना गर्नु प्रहरी सेवाको कर्तव्य हुनेछ।

४. प्रहरी सेवा प्राप्त गर्ने नागरिकको अधिकार: प्रत्येक नागरिकलाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछः

- (क) प्रभावकारी प्रहरी सेवा र प्रहरीको सहायता प्राप्त गर्ने,
- (ख) कुनै पनि प्रहरी कार्यालयमा शान्तिपूर्वक प्रवेश गर्ने र सेवा प्राप्त गर्ने,
- (ग) प्रहरीको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित मौखिक, लिखित वा अन्य कुनै माध्यमबाट सूचना दिने,
- (घ) कुनै कसुरको सम्बन्धमा प्रहरी कार्यालयमा उजुरी दिने र उजुरी दर्ता गरिएको जानकारी सहितको भर्पाई प्राप्त गर्ने,
- (ङ) प्रहरीको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित कुनै घटना वा शङ्कास्पद गतिविधिका सम्बन्धमा दिएको सूचना प्रहरी कार्यालयको अभिलेखमा अभिलेखीकृत गराउने,
- (च) आफू जाहेरवाला वा पीडित भएको कुनै कसुर वा घटनाको अनुसन्धानको प्रगतिबारे सूचना प्राप्त गर्ने,
- (छ) महिलाले आफ्नो गोपनीयता कायम रहने गरी महिला प्रहरीको उपस्थितिमा उजुरी दिने र आवश्यक सेवा प्राप्त गर्ने.
- (ज) थुनामा रहेकी महिलाले आफ्नो गोपनीयता कायम रहने स्तरको भौतिक सुविधा र महिला प्रहरीको सहयोग प्राप्त गर्ने,
- (झ) थुनामा रहेको व्यक्तिले कानून व्यवसायीको सल्लाह र सहयोग प्राप्त गर्ने,
- (ञ) महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सीमान्तकृत, उत्पीडित र उपेक्षित वर्गका व्यक्ति एवं ज्येष्ठ नागरिक मैत्री, भेदभाव रहित, लैङ्गिक संवेदनशील, सम्मानपूर्ण र प्रभावकारी प्रहरी सेवा पाउने,

(ट) वैयक्तिक गोपनीयताको संरक्षण हुने गरी सेवा प्राप्त गर्ने ।

परिच्छेद-३

प्रदेश प्रहरीको गठन र संचालन

५. प्रदेश प्रहरी सेवाको गठन: (१) प्रदेशमा यस ऐन बमोजिम प्रदेश प्रहरी सेवाको गठन गरिनेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरी प्रदेश सरकारप्रति उत्तरदायी र जबाफदेही हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको प्रहरी सेवाको संगठन मन्त्रालय अन्तर्गत रहने छ ।

(४) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल प्रहरीमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको समायोजन भई वा कामकाजमा खटिई आउने नेपाल प्रहरीमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारी कार्यरत रहने गरि प्रदेश प्रहरीको गठन गर्न सकिनेछ ।

(५) प्रदेश प्रहरी सङ्गठन समावेशी स्वरूपको हुनेछ ।

(६) प्रदेश प्रहरी सेवाको तोकिए बमोजिमको आफ्नो छुट्टै प्रतिक चिन्ह (लोगो) हुनेछ ।

६. सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण: (१) प्रदेश प्रहरीको सङ्गठन संरचना र दरबन्दी प्रदेश सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरीको नयाँ कार्यालय स्थापना गर्दा, नयाँ दरबन्दी सिर्जना गर्दा वा विद्यमान दरबन्दीमा पुनरावलोकन वा हेरफेर गर्दा सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्न देहाय बमोजिमको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण समिति रहने छ:

(क) सचिव, मन्त्रालय -संयोजक

(ख) प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय -सदस्य

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ग) अधिकृत प्रतिनिधि, आर्थिक मामिला हेर्ने मन्त्रालय -सदस्य
(घ) सम्बन्धित महाशाखा प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय -सदस्य
(ङ) मन्त्रालयको सुरक्षा हेर्ने महाशाखा प्रमुख -सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिम सङ्गठन संरचना र प्रहरी कर्मचारीको दरबन्दी सङ्ख्या निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमका विषयलाई आधार मानिने छः

- (क) भौगोलिक अवस्था,
(ख) प्रहरी र जनसङ्ख्याको अनुपात,
(ग) अपराधको प्रकृति, अवस्था र चाप,
(घ) शान्ति सुरक्षाको स्थिति तथा सम्भाव्य चुनौतीहरू,
(ङ) सहरीकरण, बसाई सराई तथा जनघनत्व,
(च) कुनै खास प्रकृतिको सेवा तथा सुरक्षा प्रदान गर्नुपर्ने अवस्था,
(छ) अन्तर्राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक सीमाको अवस्था,
(ज) सेवा प्रवाहमा कार्य बोझ,
(झ) आर्थिक दायित्व र स्रोत साधनको उपलब्धता,
(ञ) नवीन प्रविधिको उपलब्धता र प्रयोगको स्थिति,
(ट) विकास निर्माण तथा सडक सञ्जालको अवस्था,
(ठ) तोकिए बमोजिमका अन्य आधारहरू ।

(४) यस दफा बमोजिम प्रदेश प्रहरीको सङ्गठन, संरचना तथा दरबन्दी हेरफेर गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरीमा समायोजन भएका कर्मचारी अवकाश नभएसम्म निज बहाल रहेको पद कायम रहने गरी हेरफेर गर्नु पर्नेछ ।

(५) सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्दा समितिले आवश्यकता अनुसार तोकिए बमोजिमको प्रहरी प्रणाली मध्ये उपयुक्त प्रणाली अवलम्बन गर्न सक्नेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(६) सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुने छ ।

(७) नेपाल प्रहरीको विद्यमान दरबन्दी र कार्यक्षेत्रसँग दोहोरो नपर्ने गरि दरबन्दी मिलान हुनेछ ।

७. प्रहरी सेवामा रहने समूह तथा उप-समूह: (१) प्रदेश प्रहरी सेवामा कार्य प्रकृतिका आधारमा देहाय बमोजिमका समूहहरू रहने छन्:

- (क) जनपद प्रहरी समूह,
- (ख) सशस्त्र प्रहरी समूह,
- (ग) प्राविधिक प्रहरी समूह ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका प्रहरी समूहमा विशिष्टीकृत कार्य प्रकृतिका आधारमा देहाय बमोजिमका उपसमूहहरू रहने छन्:

- (क) जनपद प्रहरी समूह अन्तर्गत
  - (१) अपराध अनुसन्धान उपसमूह,
  - (२) ट्राफिक व्यवस्थापन उपसमूह,
  - (३) पर्यटक तथा सामुदायिक प्रहरी उपसमूह,
  - (४) लेखा तथा प्रबन्ध उपसमूह ।

- (ख) सशस्त्र प्रहरी समूह अन्तर्गत
  - (१) विपद व्यवस्थापन उपसमूह,
  - (२) सुरक्षा उपसमूह,
  - (३) विशेष सुरक्षा उपसमूह,
  - (४) व्यवसाय तथा औद्योगिक सुरक्षा उपसमूह ।

- (ग) प्राविधिक प्रहरी समूह अन्तर्गत
  - (१) सञ्चार उपसमूह,
  - (२) 'अटोमोबाइल' उपसमूह
  - (३) सूचना प्रविधि उपसमूह,

(४) इन्जिनियरिङ उपसमूह,

(५) स्वास्थ्य उपसमूह,

(६) विधि विज्ञान उपसमूह ।

(३) प्रदेश प्रहरीमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीहरूलाई तोकिए बमोजिमको आधारमा समूहकृत गरिने छ ।

८. प्रदेश प्रहरी सेवामा रहने तह र पद: (१) प्रदेश प्रहरी सेवामा विशिष्टिकृत कार्य प्रकृतिको आधारमा देहाय बमोजिमका तह र पद हुनेछः

बाह्रौं तह- प्रहरी अतिरीक्त महानिरीक्षक

एघारौं तह- प्रहरी नायब महानिरीक्षक

दशौं तह- प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक

नवौं तह- प्रहरी उपरीक्षक

आठौं तह- प्रहरी नायब उपरीक्षक

सातौं तह- प्रहरी निरीक्षक

छैठौं तह- प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक

पाँचौं तह- प्रहरी नायब निरीक्षक

चतुर्थ तह- प्रहरी सहायक निरीक्षक

चतुर्थ तह- प्रहरी वरिष्ठ हवलदार

तृतीय तह- प्रहरी हवलदार

द्वितीय तह- प्रहरी सहायक हवलदार

प्रथम तह- प्रहरी जवान

(२) कार्यालय सहयोगी वा सो सरहका अन्य कर्मचारीको पदमा देहाय बमोजिमका स्तर रहने छन्ः

➤ प्रथमस्तर

➤ द्वितीयस्तर

➤ तृतीयस्तर

➤ चतुर्थस्तर

➤ पाँचौस्तर

(३) कार्यालय सहयोगी वा सो सरहका अन्य कर्मचारी पदको स्तर वृद्धि सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. प्रदेश प्रहरीको परिचालन, सुपरिवेक्षण, नियन्त्रण र निर्देशन: (१) प्रदेश प्रहरीको परिचालन, सुपरिवेक्षण, नियन्त्रण र निर्देशनको अधिकार प्रदेश सरकारलाई हुनेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरीको सञ्चालन यस ऐन, यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, प्रचलित कानून र प्रदेश सरकारको नीति, निर्देशन बमोजिम हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको कार्य गर्दा प्रदेश प्रहरीले प्रदेश प्रहरी प्रमुखको प्रत्यक्ष निर्देशन, नियन्त्रण र सुपरिवेक्षणमा रही कार्य गर्नुपर्ने छ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिए पनि सुपरिवेक्षणीय अधिकारअन्तर्गत देहायका कुराहरू समावेश भएको मानिने छैन:

(क) न्यायमा अवरोध पुग्ने गरी कानुनी प्रक्रियामा हस्तक्षेप गर्ने,

(ख) कानून बमोजिम हुने कसुरको अनुसन्धान, जाँचबुझ तथा प्रमाण सङ्कलनमा हस्तक्षेप गर्ने वा अनुसन्धान अधिकारीको व्यवसायिक कार्य स्वतन्त्रतामा अवरोध हुने गरी निर्देशन दिने,

(ग) प्रदेश प्रहरीको दैनिक कार्य सञ्चालन एवं प्रदेश प्रहरी सेवामा गरिने नियुक्ति, सरुवा, तालिम आदि विषयमा कानुनी प्रावधान र स्वीकृत नीति विपरीत निर्देशन दिने ।

(५) यस ऐन, प्रचलित कानून तथा प्रदेश सरकारको नीति निर्देशनको अधीनमा रही प्रहरी परिचालन तथा व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित कुनै पनि कामका सन्दर्भमा माथिल्लो प्रहरी कार्यालयले आफ्नो मातहतका कार्यालयलाई आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेछ र यसरी दिएको आदेश वा निर्देशनको पालना गर्नु मातहतका कार्यालय र कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ।

(६) जिल्लाभित्र शान्ति सुरक्षा कायम गर्न प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको अधिकारीले सम्बन्धित जिल्लाको प्रदेश प्रहरी परिचालन गर्न सक्नेछ र यसरी परिचालन गरेको अवस्थामा सम्बन्धित जिल्लाको प्रदेश प्रहरीले तोकिएको अधिकारीको निर्देशनमा रही काम गर्नुपर्नेछ।

(७) उपदफा (५) बमोजिम आदेश वा निर्देशन दिँदा र प्रदेश प्रहरी परिचालन गर्दा तोकिएको अधिकारीले मन्त्रालयको आदेश र निर्देशनमा रही काम गर्नु पर्नेछ।

(८) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको अधिकारीले शान्ति सुव्यवस्था र सोसँग सम्बन्धित आदेश तथा निर्देशनहरू सम्बन्धित जिल्लाको प्रहरी प्रमुख मार्फत दिनु पर्नेछ।

(९) उपदफा (६) बमोजिम प्राप्त आदेश निर्देशनको पालना गर्नु प्रहरी कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ।

(१०) जिल्लाभित्र शान्ति सुरक्षा कायम गर्नको लागि मन्त्रालयले सम्बन्धित जिल्लाको प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

(११) जिल्ला स्थित प्रदेश प्रहरीले मन्त्रालयको निर्देशन पालना गर्नु पर्नेछ।

(१२) सुपरिवेक्षणीय दायित्व अन्तर्गत प्रदेश सरकारले प्रदेश प्रहरी सेवामा देहाय बमोजिमको सुनिश्चितता कायम गर्नेछः

- (क) व्यावसायिक रूपमा दक्ष, कानूनप्रति उत्तरदायी र कर्तव्यपालनाप्रति जिम्मेवार प्रहरी सेवा,
- (ख) कानूनको पालनामा जिम्मेवार र नागरिकप्रति जबाफदेही प्रहरी सेवा,
- (ग) आवश्यक स्रोतसाधन र प्रविधियुक्त प्रहरी सेवा ।

(१३) प्रदेश प्रहरीको परिचालन, निर्देशन, नियन्त्रण र सुपरिवेक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. नेपाल प्रहरी वा अन्य प्रदेशको प्रहरी परिचालन: प्रदेशमा गम्भीर अशान्ति भएमा, अशान्ति हुने सम्भावना रहेको वा विपद्को अवस्था सिर्जना हुन गएका कारण नेपाल प्रहरी, अन्य सुरक्षा बल वा अर्को प्रदेशको प्रहरीको सहयोग समेत आवश्यक पर्ने भएमा प्रदेश सरकारले सो प्रयोजनका लागि सम्बन्धित सरकारसँग समन्वय गरी प्रहरी परिचालन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-४

प्रदेश प्रहरीको काम, कर्तव्य र अधिकार

११. प्रदेश प्रहरीको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) यस ऐन, नियम र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रदेश प्रहरीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) प्रदेशभित्र शान्ति सुरक्षा तथा सार्वजनिक सुव्यवस्था कायम राख्ने,
- (ख) नागरिकको जीउ, धनको सुरक्षा गरी नागरिक स्वतन्त्रताको संरक्षण र सुशासन प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने,

- (ग) सार्वजनिक सुरक्षा व्यवस्था, अपराध रोकथाम, अपराध अनुसन्धान सम्बन्धि सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने र सो विषयमा आफूभन्दा माथिल्लो अधिकारीलाई जानकारी गराउने,
- (घ) प्रदेश प्रहरीले अनुसन्धान गर्नुपर्ने घटनाका सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिम सूचना वा जाहेरी प्राप्त भएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले तत्काल त्यस्तो सूचना वा जाहेरी दर्ता गर्नुपर्ने र कुनै कारणले जाहेरी दर्ता गर्न नमिल्ने भए सोको कारण खोली निवेदकलाई लिखित जानकारी दिनु पर्ने,
- (ङ) अधिकार प्राप्त अधिकारीले कानून बमोजिम दिएको आदेश पालना गर्ने र जारी गरेका पक्राउ पुर्जी यथाशिघ्र तामेल गर्ने,
- (च) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारले तोकेका प्रदेशभित्रका महत्त्वपूर्ण व्यक्ति, प्रतिष्ठान, स्थान, निकाय वा आयोजनाको सुरक्षा गर्ने,
- (छ) यातायातका साधन, भवन, भौतिक संरचना र अन्य सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने,
- (ज) अपराध रोकथाम र नियन्त्रणका लागि कानून बमोजिम आवश्यक उपायहरू अवलम्बन गर्ने र सो कार्यका लागि सम्बन्धित निकायसँग सहयोग र समन्वय गर्ने,
- (झ) प्रदेशभित्र विपद्का समयमा उद्धार, राहत, पुनःस्थापना लगायतका विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी काममा परिचालित हुने र विपद्का समयमा सरोकारवाला व्यक्ति तथा संस्थासँग आवश्यक समन्वय गर्ने,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ज) दुर्घटना र खतराबाट नागरिकलाई बचाउन हरसम्भव प्रयास गर्ने,
- (ट) प्रदेशभित्र घटित अपराधको प्रादेशिक अभिलेख राख्ने,
- (ठ) प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेशभित्रका कारागारमा रहेका कैदी, बन्दी तथा हिरासतमा रहेका थुनुवाको सुरक्षा तथा व्यवस्थापन गर्ने र आहारको व्यवस्था गर्ने,
- (ड) बाल सुधार गृहको सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने,
- (ढ) यस प्रदेशबाट अर्को प्रदेशमा र अर्को प्रदेशबाट यस प्रदेशमा थुनुवा, कैदी वा बन्दीको स्थानान्तरण गर्नुपर्ने भएमा सो कार्यका लागि प्रचलित कानून बमोजिम समन्वय र सुरक्षा व्यवस्थापन गर्ने,
- (ण) प्रदेशको ट्राफिक व्यवस्थापन गर्नुका साथै सवारी आवागमनलाई सहज र सुरक्षित बनाउने,
- (त) प्रदेशभित्र निजी क्षेत्रका सुरक्षा प्रदायक संस्थाका सुरक्षाकर्मीले अपनाउनु पर्ने सुरक्षा मापदण्ड पालना गरे-नगरेको सम्बन्धमा नियमित नियमन र अनुगमन गर्ने,
- (थ) प्रहरीको तालिम तथा कार्य दक्षता र क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- (द) बेवारिसे सम्पत्ति जिम्मा लिई प्रचलित कानून बमोजिम व्यवस्थापन गर्ने,
- (ध) प्रचलित कानून बमोजिम अन्य निकायबाट अनुसन्धान हुने कसुरको सम्बन्धमा त्यस्तो निकायबाट माग भए अनुसारको सहयोग उपलब्ध गराउने,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (न) नागरिक सुरक्षा, सार्वजनिक हित र कानुन कार्यान्वयनको विषयमा स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वय गर्ने,
- (प) महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सीमान्तकृत वर्ग तथा विशेष संरक्षण आवश्यक पर्ने व्यक्तिको हक हितको संरक्षण र सुरक्षाको विषयलाई उच्च प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने,
- (फ) सर्वसाधारण नागरिक, ज्येष्ठ नागरिक, महिला तथा बालबालिकाहरूसँग व्यवहार गर्दा शिष्ट र मर्यादित व्यवहार गर्ने,
- (ब) मानव अधिकारको संरक्षण र सुशासन प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउने,
- (भ) नेपाल प्रहरी र अन्य प्रदेशका प्रहरी सङ्गठनसँग सम्पर्क, सूचना आदानप्रदान र समन्वय गर्ने,
- (म) नेपाल प्रहरी र अन्य प्रदेश प्रहरीसँग अपराध रोकथाम, अनुसन्धान तथा नियन्त्रणका सम्बन्धमा पारस्परिक सहयोग आदानप्रदान गर्ने,
- (य) प्रचलित कानुनले निर्दिष्ट गरे बमोजिम र प्रदेश सरकारले समय समयमा तोकेका अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने,
- (र) प्रत्येक प्रदेश प्रहरी कर्मचारीले कानुन बमोजिम आफूले सम्पादन गर्नुपर्ने काम, कर्तव्य र अधिकारका सम्बन्धमा जानकारी राख्नुपर्ने,
- (ल) सामाजिक सदभाव बिथोल्ने, सुरक्षा प्रतिकूल गैरकानुनी एवं गम्भीर आपराधिक क्रियाकलाप लगायतका

गतिविधि नियन्त्रण गर्ने र आन्तरिक शान्ति सुव्यवस्थासँग सम्बन्धित विषय सम्बन्धी प्रतिवेदन यथाशिघ्र मन्त्रालयमा पठाउने,

- (व) आवश्यकता अनुसार नेपाल प्रहरीको समन्वयमा अन्तर्राष्ट्रिय प्रहरी सङ्गठनसँग सम्पर्क तथा समन्वय कायम राख्ने,
- (श) संयुक्त राष्ट्रसंघबाट शान्ति स्थापनार्थ माग हुने प्रहरी बलमा नेपाल सरकारको नीति बमोजिम प्रदेश प्रहरीलाई खटाउने,
- (ष) सुरक्षासँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रियस्तरको कार्यशाला, गोष्ठी, तालिम तथा अध्ययन आदिमा प्रदेश प्रहरीको सहभागिताका लागि सिफारिस गर्ने,
- (स) यस ऐन तथा प्रचलित अन्य ऐनहरूको अधीनमा रही कर्तव्य पालना गर्दा आवश्यकता अनुसार उचित बल प्रयोग गर्ने,
- (ह) प्रहरी कार्यालयहरूले सम्पादन गरेका कार्यहरूको विवरणसहित तोकिए बमोजिम अभिलेख राख्ने,
- (क्ष) प्रदेश सरकारले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(२) प्रदेशभित्र शान्ति सुव्यवस्थामा खलल हुन सक्ने वा भइरहेको कुनै स्थानमा प्रवेश गर्न र निरीक्षण गर्न प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई अधिकार हुनेछ र त्यसरी प्रवेश वा निरीक्षण गरेमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले सो कुराको कारण सहित लिखित जानकारी माथिल्लो प्रहरी अधिकृतलाई तत्काल गराउनु पर्नेछ ।

(३) प्रदेश प्रहरीले सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसँग सम्बन्धित उपकरण प्रयोग गर्दा सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्नुपर्नेछ।

(४) प्रदेश प्रहरीको रणनीति, योजना तथा वार्षिक कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने लगायतका कार्य गर्नका लागि प्रदेश प्रहरी प्रधान कार्यालयमा प्रदेश प्रहरी प्रमुखको अध्यक्षतामा तोकिए बमोजिमको एक प्रदेश प्रहरी नीति समन्वय समिति रहनेछ।

१२. **कसुरको अनुसन्धान गर्ने:** (१) प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल प्रहरी वा अन्य निकाय वा अधिकारीले अनुसन्धान गर्ने कसुर बाहेक प्रदेशभित्र भएका नेपाल सरकार वादी हुने अन्य सबै कसुरको सम्बन्धमा प्रदेश प्रहरीले प्रचलित कानून बमोजिम अनुसन्धान गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश प्रहरीले अपराध अनुसन्धान गर्दा प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त अधिकार प्रयोग गर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश प्रहरीले अनुसन्धानको क्रममा रहेको कुनै कसुरका सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुसन्धान गर्न नेपाल प्रहरीलाई विज्ञ सहयोगका लागि अनुरोध गर्न सक्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम नेपाल प्रहरीले अनुसन्धान गर्ने कुनै कसुरका सन्दर्भमा नेपाल प्रहरीले माग गरेको अवस्थामा प्रदेश प्रहरीले आवश्यक सहयोग गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम नेपाल प्रहरीले कुनै कसुरको अनुसन्धानमा दुई वा दुई भन्दा बढी प्रदेशका प्रहरीहरूको संलग्नता आवश्यक देखिई संयुक्त अनुसन्धान समिति गठन गरेमा उक्त समितिमा प्रदेश प्रहरी सहभागी हुनु पर्नेछ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश प्रहरीले अनुसन्धान गर्ने कुनै कसुरका सम्बन्धमा प्रदेशहरूको संयुक्त अनुसन्धान समिति गठन

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

गर्न आवश्यक देखेमा उक्त अनुसन्धान समिति गठन गर्नका लागि नेपाल प्रहरीलाई अनुरोध गर्नेछ ।

(७) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश प्रहरीले अनुसन्धान गर्ने कुनै कसुरका सम्बन्धमा नेपाल प्रहरीसँग संयुक्त रूपमा अनुसन्धान गर्न उपयुक्त देखिएमा दुवै प्रहरीको संयुक्त अनुसन्धान टोली गठन गर्न नेपाल प्रहरी समक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(८) प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश सरकार मातहतका अधिकारी वा निकायबाट अनुसन्धान हुने कुनै कसुरको सम्बन्धमा कसुरको गाम्भीर्य, सार्वजनिक हित र संवेदनशीलताका कारण सम्बन्धित अधिकारी र प्रदेश प्रहरी अधिकृतले संयुक्त रूपमा अनुसन्धान गर्ने भनी मन्त्रालयले निर्णय गरेको अवस्थामा प्रदेश प्रहरी संयुक्त अनुसन्धान टोलीमा सम्मिलित हुनेछ ।

(९) प्रदेश प्रहरीले शान्ति सुरक्षा कायम गर्न तथा कुनै कसुरको अनुसन्धान गर्न आवश्यकताअनुसार अन्य प्रदेश प्रहरीसँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम प्रदेश प्रहरीले अनुसन्धान गरेको कुनै कसुर सम्बन्धी प्रतिवेदन सम्बन्धित सरकारी वकिल समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ ।

१३. अपराध नियन्त्रण गर्ने: (१) कुनै अपराध भएको, भइरहेको वा हुन लागेको जानकारी प्राप्त हुन आएमा प्रदेश प्रहरीले तत्काल देहायबमोजिमका कार्य गर्नु पर्नेछ:

(क) तत्काल घटनास्थलमा उपस्थित भई अपराध घटित हुनबाट रोक्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,

(ख) अपराध घटित भई सकेको अवस्थामा अपराधबारे आफूले देखे-जानेसम्मका तथ्य प्रमाण सङ्कलन गर्ने

र अन्य निकाय वा अधिकारीबाट अनुसन्धान हुने अपराध भएमा तत्काल अपराध अनुसन्धानका लागि जिम्मेवार निकाय वा अधिकारीलाई खबर गर्ने,

(ग) दशी प्रमाण नष्ट हुन नदिने तथा घटनास्थलको आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने,

(घ) अन्य निकाय वा अधिकारीबाट अनुसन्धान हुने अपराधको अनुसन्धानको सन्दर्भमा अनुसन्धान गर्ने निकाय वा अधिकारीलाई आवश्यक पर्ने सहयोग उपलब्ध गराउने,

(ङ) अपराध हुन नदिन सुरक्षाको भरपर्दो व्यवस्था मिलाउने,

(च) अपराध पीडित तथा साक्षीको सुरक्षा गर्ने ।

(२) प्रदेश प्रहरीले कुनै अपराधको अनुसन्धान गर्दा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(३) अन्य निकाय वा अधिकारीबाट अनुसन्धान हुने अपराधको सम्बन्धमा प्रदेश प्रहरीले सङ्कलन गरेका भौतिक सबुत तथा प्रमाण अनुसन्धानसँग सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।

(४) अपराध नियन्त्रण तथा अनुसन्धानको सन्दर्भमा प्रदेश प्रहरीले आवश्यकता अनुसार नेपाल प्रहरीको समन्वयमा रही काम गर्नु पर्नेछ ।

१४. प्रहरी कार्यालयले राख्नु पर्ने अभिलेख: (१) प्रदेश प्रहरी कार्यालयहरूले दैनिक रूपमा सम्पादन गरिएका कार्यहरूको विवरण तोकिए बमोजिमको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(२) अधिकार प्राप्त अधिकारीले उपदफा (१) बमोजिमको अभिलेखको अवलोकन र निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(३) यस्तो अभिलेख प्रदेश प्रहरी संगठनको तोकिएको कार्यालयले अध्यावधिक गरी स्पष्ट एवं दुरुस्त अवस्थामा राख्नु पर्नेछ ।

(४) नेपाल प्रहरीलाई आवश्यक सूचना तथा अभिलेख उपलब्ध गराउने प्रदेश प्रहरीको कर्तव्य हुनेछ ।

(५) सम्वेदनशील सूचनालाई गोप्य र अति गोप्य प्रणालीमा सांकेतिक सञ्चार संवाद विधि मार्फत व्यवस्थित गर्नु पर्नेछ ।

१५. पक्राउ गर्न सक्ने: (१) यस ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरीबाट अनुसन्धान हुने कुनै अपराधमा संलग्न भएको वा आशङ्कित व्यक्तिलाई प्रदेश प्रहरीले कानून बमोजिम पक्राउ गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नेपाल प्रहरी वा अन्य निकाय वा अधिकारीबाट अनुसन्धान हुने अपराधमा संलग्न भएको वा संदिग्ध व्यक्तिलाई प्रदेश प्रहरीले कानून बमोजिम पक्राउ गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पक्राउ परेको व्यक्तिलाई प्रदेश प्रहरीले यथाशीघ्र अपराध अनुसन्धान गर्ने निकाय वा अधिकारीलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूले देहायका व्यक्तिलाई पक्राउ पुर्जी वा आदेश विना गिरफ्तार गर्न सक्नेछ:

(क) कुनै फौजदारी कसुरमा संलग्न रही फरार रहेको व्यक्ति वा कानून बमोजिम सजाय तोकी फरार रहेको कसुरदार,

(ख) कफर्यू लागेको समयमा शंकास्पद तरिकाले हिँडडुल गरिरहेको व्यक्ति,

(ग) कानून बमोजिम थुनिएको ठाउँबाट भागेको व्यक्ति

।

१६. माथिल्लो दर्जाका प्रहरी कर्मचारीले अख्तियारी प्रयोग गर्ने: प्रदेश प्रहरी कर्मचारीले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम पाएको अख्तियार निज भन्दा माथिल्लो दर्जाका प्रहरी कर्मचारीले प्रयोग गर्न सक्नेछ।

१७. सूत्र परिचालन गर्न सक्ने: शान्ति सु-व्यवस्था कायम गर्न, अपराध नियन्त्रण वा अनुसन्धान सम्बन्धी सूचना सङ्कलन गर्न प्रदेश प्रहरीले तोकिए बमोजिम गोप्य रूपमा सूत्र परिचालन गर्न सक्नेछ।

१८. मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयसँगको समन्वय: (१) प्रदेश प्रहरीको कुनै प्रहरी कार्यालयले जाहेरी दरखास्त वा सूचना दर्ता गर्न इन्कार गरेको विषयमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा समेत उजुरी गर्न सकिने छ र त्यस्तो उजुरी मनासिब देखिएमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई त्यस्तो जाहेरी दरखास्त वा सूचना दर्ता गरी आवश्यक कारवाही चलाउन निर्देशन दिन सक्नेछ।

(२) मानव अधिकारको संरक्षण तथा प्रदेश सरकारको हक हितसँग सम्बन्धित मुद्दा र प्रदेश कानून अन्तरगतको कसुर सम्बन्धी अनुसन्धानलाई निष्पक्ष तथा प्रभावकारी बनाउन वा थप अनुसन्धान गर्न आवश्यक देखिएमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयले सम्बन्धित अनुसन्धान अधिकारीलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको निर्देशन पालना गर्नु सम्बन्धित प्रहरी कार्यालय तथा अनुसन्धान अधिकारीको कर्तव्य हुनेछ।

१९. आधारभूत सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्ने: प्रहरी कार्यालयले देहायका व्यक्तिलाई आवश्यकता अनुसार कानुन बमोजिम खाना, पिउने पानी, शौचालय, स्नान कक्ष जस्ता आधारभूत सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्नेछः
- (क) प्रहरी हिरासत तथा कार्यालयमा थुनामा रहेको व्यक्ति,
  - (ख) कानुनी विवादमा परेका वा सरकारी संरक्षणको आवश्यकता परेका बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, आपराधिक घटनाबाट पीडित तथा प्रभावित महिला र न्यायिक निकायबाट निर्दिष्ट अन्य व्यक्तिहरू।

परिच्छेद-५

प्रहरी सेवाको पदपूर्ति

२०. प्रदेश प्रहरी प्रमुख: (१) प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक प्रदेश प्रहरी सेवाको प्रमुख प्रहरी कर्मचारी हुनेछ र निजको नियुक्ति प्रदेश सरकारले गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश प्रहरी प्रमुखको पदमा प्रदेश प्रहरी सेवाबाट बहुवाद्द्वारा पदपूर्ति नभएसम्म नेपाल सरकारले खटाएको प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकलाई प्रदेश प्रहरी प्रमुखको रूपमा नियुक्त गरिनेछ।

३) प्रदेश प्रहरी प्रमुख, आफ्नो काम कर्तव्यको सम्बन्धमा मन्त्रालय र प्रदेश सरकारप्रति उत्तरदायी हुनेछ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको प्रदेश प्रहरी प्रमुखले प्रदेश प्रहरीको पोसाक, परिचय वा प्रतीक चिह्न (लोगो) र दर्ज्यानी चिह्न लगाई प्रहरी प्रमुखको रूपमा काम गर्नेछ।

(५) प्रहरी प्रमुखको पारिश्रमिक र सुविधा नेपाल प्रहरीको समान पदको प्रहरी कर्मचारीका लागि तोकिएको पारिश्रमिक र सुविधा भन्दा कम नहुने गरी तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम नियुक्त हुने प्रदेश प्रहरी प्रमुखले कार्यभार सम्हाल्नु भन्दा पहिले मन्त्रालयको मन्त्री समक्ष अनुसूची बमोजिमको ढाँचामा शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।

(७) यस दफा बमोजिम नियुक्त हुने प्रहरी प्रमुखले उपदफा (६) बमोजिम शपथ ग्रहण गर्नु भन्दा पहिले प्रदेश प्रहरीको लागि निर्धारित पोशाकमा मन्त्रालयको सचिवबाट प्रदेश प्रहरीको प्रतिक चिन्ह (लोगो) लगाउनु पर्नेछ ।

२१. **पदपूर्ति:** (१) प्रदेश प्रहरी सेवाका खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पदपूर्ति हुने पदमा पदपूर्ति समितिको सिफारिसको आधारमा नियुक्ति गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको खुल्ला प्रतियोगिता अन्तर्गतको लिखित परीक्षा प्रदेश लोक सेवा आयोगले संचालन गर्नेछ ।

(३) खुला प्रतियोगिताबाट पूर्ति हुने प्रदेश प्रहरी सेवाको पदमा नियुक्तिका लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक योग्यता, पदपूर्ति प्रक्रिया, परीक्षा प्रणाली नेपाल प्रहरीको समान पदको प्रहरी कर्मचारीका लागि निर्धारण भएसरह हुनेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रहरी जवान पदमा नियुक्तिका लागि आवश्यक शैक्षिक योग्यता प्रवेशिका परीक्षा वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम आवश्यक पर्ने परीक्षाको पाठ्यक्रम प्रदेश लोकसेवा आयोगले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(६) यस ऐनमा व्यवस्था भए बाहेक प्रदेश प्रहरीको कुनै पनि पदमा अन्य कुनै पनि तरिकाबाट पदपूर्ति गरिने छैन ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(७) प्रदेश प्रहरी सेवाको देहायको पदमा देहाय बमोजिम पदपूर्ति गरिनेछः

पद	खुल्ला प्रतियोगिता (प्रतिशत)	बढुवाद्वारा (प्रतिशत)
(क) प्रहरी कार्यालय सहयोगी वा सो सरह	१००	-
(ख) प्रहरी जवान	१००	-
(ग) प्रहरी सहायक हवलदार	-	१००
(घ) प्रहरी हवलदार	-	१००
(ङ) प्रहरी वरिष्ठ हवलदार	-	१००
(च) प्रहरी सहायक निरीक्षक	७०	३०
(छ) प्रहरी नायब निरीक्षक	-	१००
(ज) प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक	-	१००
(झ) प्रहरी निरीक्षक	७०	३०
(ञ) प्रहरी नायब उपरीक्षक र सो भन्दा माथिल्लो तहका पदहरू	-	१००

(८) उपदफा (७) को खण्ड (छ) र (झ) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्राविधिक प्रहरी समूहतर्फ प्रहरी नायब निरीक्षक, प्रहरी निरीक्षक पदमा बढुवाद्वारा पदपूर्ति हुन सक्ने अवस्था नभएमा शत प्रतिशत खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पदपूर्ति गरिनेछ ।

(९) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्राविधिक प्रहरी समूहतर्फ तल्लो पद नहुने पदपूर्ति गर्दा शतप्रतिशत खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पुर्ति गरिनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(१०) प्रदेश प्रहरी सेवालाई समावेशी बनाउन खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पूर्ति हुने पद मध्ये पैतालीस प्रतिशत पद छुट्याई सो प्रतिशतलाई शतप्रतिशत मानी देहाय बमोजिमका उम्मेदवार बीच छुट्टाछुट्टै प्रतिस्पर्धा गराई पदपूर्ति गरिनेछः

- (क) महिला -तेत्तिस प्रतिशत
- (ख) आदिवासी/जनजाती -पन्ध्र प्रतिशत
- (ग) थारु -चौध प्रतिशत
- (घ) दलित -चौध प्रतिशत
- (ङ) मधेशी -दश प्रतिशत
- (च) विपन्न खस आर्य -छ प्रतिशत
- (छ) मुस्लिम- पाँच प्रतिशत
- (ज) द्वन्द्व पिडित -तीन प्रतिशत

(११) उपदफा (१०) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दफा १० को खण्ड (ख) देखि (ज) सम्मका लागि निर्धारित पदमा पदपूर्ति गर्दा कम्तिमा पचास प्रतिशत महिलाको पदपूर्ति गर्नुपर्नेछ ।

तर, पचास प्रतिशत महिला उत्तीर्ण हुन नसकेमा सो पदमा सोही समूहको अन्य उम्मेदवारबाट पदपूर्ति गर्न सकिनेछ ।

(१२) उपदफा (१०) र (११) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै समूहका लागि निर्धारित पदमा माग बमोजिमको संख्यामा उम्मेदवार उत्तीर्ण हुन नसकेमा सो पदमा महिला उम्मेदवारबाट पदपूर्ति गर्न सकिनेछ ।

(१३) खुल्ला प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा समावेशी ढाँचामा पदपूर्ति गरिने अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(१४) प्रदेश प्रहरीको रिक्त पदमा पदपूर्तिको लागि पदपूर्ति समितिले यस ऐन बमोजिम पद संख्या निर्धारण गर्नेछ ।

(१५) उपदफा (१२) बमोजिम बहुवाद्द्वारा पूर्ति गर्न छुट्याईएको पदको विवरण प्रदेश पदपूर्ति समितिले सम्बन्धित बहुवा समितिको सचिवालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(१६) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि न्यूनतम शारीरिक मापदण्ड र योग्यता पूरा गरेका अमर प्रहरीका सन्ततिले प्रदेश प्रहरी सेवामा भर्ना हुन इच्छा गरी प्रदेश लोकसेवा आयोगबाट लिएको परीक्षा उत्तीर्ण गरेमा रिक्त दरबन्दीमा पदपूर्ति गर्न सकिनेछ र यसरी पूर्ति गरिएको दरबन्दी उपदफा (१०) बमोजिम बाँडफाँड गर्ने दरबन्दीमा समावेश गरिने छैन ।

(१७) उपदफा (१०) बमोजिम निर्धारण गरिएको प्रतिशतद्वारा पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था प्रत्येक दश वर्षमा पुनरावलोकन गर्नु पर्नेछ ।

तर, यो दफा प्रारम्भ भएपछि हुने राष्ट्रिय जनगणनाको तथ्याङ्कका आधारमा उपदफा (७) बमोजिम निर्धारण गरिएको प्रतिशत पुनरावलोकन गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(१८) पदपूर्तिका लागि पदसङ्ख्या निर्धारण लगायतका अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२२. पदपूर्ति समिति: (१) प्रदेश प्रहरी सेवामा भर्ना, छनौट तथा रिक्त पदपूर्तिको लागि देहाय बमोजिमको पदपूर्ति समिति रहनेछ:

(क)	प्रदेश लोकसेवा आयोगका अध्यक्ष वा निजले तोकेको आयोगको सदस्य	अध्यक्ष
(ख)	सचिव, मन्त्रालय	सदस्य
(ग)	प्रदेश प्रहरी प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय	सदस्य
(घ)	मन्त्रालयको सुरक्षा हेर्ने महाशाखा प्रमुख	सदस्य

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(ड)	प्रदेश प्रहरी प्रधान कार्यालयको सम्बन्धित महाशाखा प्रमुख	सदस्य-सचिव
-----	--	------------

(२) प्रदेश प्रहरी कार्यालयले प्रदेश प्रहरी सेवाको रिक्त पदहरूको विवरण पन्ध्र दिनभित्र पदपूर्ति समितिमा पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त रिक्त पदहरूमा पदपूर्ति समितिले वार्षिक कार्यतालिका बमोजिम पदपूर्ति गर्नु पर्नेछ।

(४) समितिले प्रदेश लोक सेवा आयोगसँग परामर्श गरी अन्तिम नतिजा प्रकाशन तथा उत्तिर्ण उम्मेदवारहरूको नामावली नियुक्तिको लागि अख्तियारवाला समक्ष पेश गर्नेछ।

(५) पदपूर्ति समितिले यस ऐन बमोजिम खुल्ला प्रतियोगिताबाट पदपूर्ति गर्न आवश्यकता अनुसार भर्ना छनौट समिति वा उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ।

(६) पदपूर्ति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२३. पदपूर्ति समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) पदपूर्ति समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) दफा २१ बमोजिम पदपूर्तिका लागि सङ्ख्या निर्धारण गर्ने,

(ख) पदपूर्ति कार्यतालिका बनाउने,

(ग) पदपूर्तिका लागि विज्ञापन प्रकाशन गर्ने,

(घ) नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्ने,

(ङ) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने।

२४. प्रदेश प्रहरी कर्मचारीको योग्यता: (१) प्रदेश प्रहरीको विभिन्न पदमा नियुक्तिको लागि उम्मेदवार हुन आवश्यक पर्ने योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(२) प्रदेश प्रहरी सेवामा नियुक्तिका लागि देहायका व्यक्ति अयोग्य हुनेछनः

- (क) गैर नेपाली नागरिक,
- (ख) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा कसुरदार ठहरिएको,
- (ग) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी बर्खास्त भएको,
- (घ) मानव अधिकार हनन् सम्बन्धी कसूरमा कसुरदार ठहरिएको,
- (ङ) तोकिएको उमेर नपुगेको वा उमेर हद नाघेको ।

२५. नियुक्ति: (१) खुल्ला प्रतियोगिता वा बढुवाद्वारा प्रदेश प्रहरी सेवाको पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिस भएका प्रहरी कर्मचारीलाई नियुक्ति गर्ने अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

- (क) एघारौँ तह वा सो भन्दा माथिको पदमा -प्रदेश सरकार
- (ख) छैठौँ तहदेखि दशौँ तहसम्मको पदमा -मन्त्रालय
- (ग) तृतीय तहदेखि पाँचौँ तहसम्मको पदमा -प्रदेश प्रहरी प्रमुख
- (घ) प्रथम तह र द्वितीय तहको पदमा -प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक तथा प्रहरी उपरीक्षक
- (ङ) प्रहरी कार्यालय सहयोगी पदमा -कम्तिमा प्रहरी नायब उपरीक्षक दर्जाको कार्यालय प्रमुख

(२) उपदफा (१) बमोजिम नियुक्ति गर्ने अधिकारीले पदपूर्ति समितिको सिफारिसको योग्यताक्रमको आधारमा सिफारिस प्राप्त भएको मितिले सात दिनभित्र नियुक्ति दिनु पर्नेछ ।

(३) नियुक्ति सम्बन्धी अन्य प्रकृया तोकिए बमोजिम हुनेछ

।

२६. परीक्षणकाल: (१) खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा पूर्ति गरिने पदमा नियुक्ति पाएको प्रहरी कर्मचारीलाई आधारभूत तालिम सम्पन्न भएपछि छ महिना परीक्षणकालमा राखिनेछ ।

(२) परीक्षणकालको अवधि पूरा भएपछि परीक्षणकाल स्वतः समाप्त हुनेछ ।

२७. नियुक्ति बदर गर्न सक्ने: (१) देहायको अवस्थामा नियुक्ति गर्ने अधिकारीले प्रहरी कर्मचारीको नियुक्ति बदर गर्न सक्नेछः

(क) परीक्षणकालमा तोकिएको जिम्मेवारी बहन गर्न असक्षम देखिएमा वा आचरण सन्तोषजनक नभएमा,

(ख) प्रहरी आधारभूत तालिममा असफल भई तोकिए बमोजिम मौका दिँदा समेत त्यस्तो तालिममा पुनः असफल भएमा,

(ग) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीमा यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बन्ने नियमावली बमोजिमको योग्यता नभएको वा नरहेको प्रमाणित भएमा ।

(२) प्रदेश प्रहरीमा भर्ना हुँदाका बखत तोकिए बमोजिमको योग्यता नभएको वा नरहेको प्रमाणित भएमा निजको नियुक्ति कुनै पनि समयमा बदर गरी निजले सो सेवा बापत प्राप्त गरेको तलब असुलउपर गरी कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

२८. शपथ लिनु पर्ने: आधारभूत तालिममा उत्तिर्ण भएको प्रहरी कर्मचारीले अनुसूची बमोजिमको ढाँचामा तोकिए बमोजिम शपथ ग्रहण लिनु पर्नेछ

।

२९. सेवा परिवर्तनमा बन्देज: प्रदेश प्रहरी सेवाको कुनै पनि तहका प्रहरी कर्मचारीलाई निजको इच्छा विपरीत प्रहरी सेवाबाट अन्य कुनै सेवामा सेवा परिवर्तन गरिने छैन।

३०. पोशाक र दर्ज्यानी चिन्ह: (१) प्रदेश प्रहरीको पोशाक र दर्ज्यानी चिन्ह प्रदेश सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश प्रहरीको पोशाकमा प्रतिक चिह्न (लोगो) राखिनेछ।

(३) प्रहरी आधारभूत तालिमका प्रहरी अधिकृत तथा प्रहरी जवान प्रशिक्षार्थीहरूको प्रशिक्षण अवधिभर लगाउने पोशाक र पोशाकमा लगाउने चिह्न तोकिए बमोजिम हुनेछ।

३१. कायम मुकायम, कार्यवाहक र निमित्त: (१) प्रदेश प्रहरीको कुनै पनि पदमा सामान्यतया कायम मुकायम मुकरर गरिने छैन।

तर, कार्यालय प्रमुखको पद रिक्त रहेको अवस्था परी कार्यालयको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न बाधा पर्न गएमा कायम मुकायम मुकरर गर्न सकिनेछ।

(२) यस दफा बमोजिम कायम मुकायम मुकरर गर्दा बढुवाको लागि आवश्यक योग्यता पुगेका एक तह मुनिका कर्मचारीहरू मध्ये वरिष्ठ प्रहरी कर्मचारीलाई कायम मुकायम मुकरर गर्न सक्नेछ।

(३) कायम मुकायम मुकरर भएको प्रहरी कर्मचारीले कायम मुकायम मुकरर भएको पदको सम्पूर्ण अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ।

(४) कायम मुकायम मुकरर गर्ने अधिकार अख्तियारवालालाई हुनेछ।

(५) कुनै कारणले कार्यालय प्रमुखको पद एक महिना भन्दा बढी अवधिको लागि रिक्त भएमा र सो पदमा कायम मुकायम मुकरर नगरिएको अवस्थामा एक तह माथिको कार्यालय प्रमुखले रिक्त

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

पद भन्दा एक तह मुनिको सबै भन्दा वरिष्ठ प्रहरी कर्मचारीलाई कार्यवाहक भई कामकाज गर्न तोक्न सक्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम कामकाज गर्न तोकिएको सूचना प्रदेश प्रहरी कार्यालय र मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ र कार्यवाहक भई कामकाज गर्न तोकिएको प्रहरी कर्मचारीले त्यस्तो कार्यवाहक भएको पदको सम्पूर्ण अधिकार प्रयोग गर्नेछ ।

(७) यस दफा बमोजिम कायम मुकायम मुकरर नगरिएको वा कार्यवाहक नतोकिएको अवस्थामा कुनै कारणले कार्यालय प्रमुख अनुपस्थित भएमा सोही कार्यालयको सबै भन्दा वरिष्ठ प्रहरी कर्मचारीले सो पदको निमित्त भई कामकाज गर्नेछ ।

(८) कायम मुकायम, कार्यवाहक वा निमित्त भई काम गर्ने प्रहरी कर्मचारीले जुन पदमा काम गरेको छ सोही पदको तलब भत्ता र रासन सुविधा पाउनेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम काम गर्ने प्रहरी कर्मचारीले पाउने तलब भत्ताको अंक निजले बढुवा हुँदा पाउने तलब भत्ता भन्दा बढी हुने छैन ।

(१०) कुनै एक पदमा एकै अवधिमा एक भन्दा बढी प्रहरी कर्मचारी कायम मुकायम वा कार्यवाहक मुकरर हुन सक्ने छैन ।

परिच्छेद-६

प्रहरी कर्मचारीको तलब तथा अन्य सुविधा

३२. प्रहरी कर्मचारीको तलब: (१) प्रहरी कर्मचारीले नियुक्ति पाएको वा बढुवा भएको मितिदेखि तलब, भत्ता र राशन पाउनेछ ।

(२) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेश सरकारले प्रदेशमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीलाई थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

३३. तलबवृद्धि (ग्रेड) पाउने: (१) तलब वृद्धि रोक्का भएको अवस्थामा बाहेक प्रत्येक प्रहरी कर्मचारीले एक वर्ष सेवा पूरा गरेपछि एक तलबवृद्धि पाउनेछ।

(२) नयाँ नियुक्ति पाउने प्रहरी कर्मचारीले सामान्यतया: तलबमानमा लेखिएको न्यूनतम तलब पाउनेछ।

(३) उच्चतम तलबवृद्धि पाइरहेको कुनै प्रहरी कर्मचारीको बढुवा हुँदा बढुवा भएको पदको सुरु तलब स्केल भन्दा बढी तलब हुने रहेछ भने सो तलब स्केलमा नघटने गरी थप तलबवृद्धि पाउनेछ।

३४. अवकास पाउने कर्मचारीले पाउने तलब र रासन: प्रहरी कर्मचारीले राजिनामा दिई वा अनिवार्य अवकास पाई सेवा निवृत्त हुने मितिसम्म निजले खाइपाई आएको तलब, भत्ता, रासन र अन्य सुविधासमेत पाउनेछ।

तर, कार्यालयमा गैरहाजिर रही विभागीय कारवाही शुरु गरिएको वा कारवाहीको क्रममा कार्यालयमा अनुपस्थित रहेको प्रहरी कर्मचारीले अनुपस्थित रहेको मिति देखिको तलब, भत्ता र रासन पाउने छैन।

३५. चाड पर्व खर्च: (१) प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो धर्म, संस्कृति, परम्परा अनुसार मनाइने चाडपर्वको लागि खाइपाई आएको एक महिनाको तलब बराबरको रकम प्रत्येक वर्ष चाडपर्व खर्चको रूपमा पाउनेछ र यस्तो रकम कर्मचारीले एक आर्थिक वर्षमा एक पटक आफ्नो धर्म, संस्कृति, परम्परा अनुसार मनाइने मुख्य चाडपर्वको अवसरमा भुक्तानी लिन सक्नेछ।

(२) निलम्बनमा रहेको प्रहरी कर्मचारीले चाडपर्व खर्च पाउनेछ।

(३) निवृत्तिभरण पाइरहेको अवकाश प्राप्त प्रहरी कर्मचारीले निजले पाउने एक महिनाको निवृत्तिभरण बराबरको रकम चाड पर्व खर्च बापत प्रत्येक वर्ष पाउनेछ ।

३६. रासन सुविधा: प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको रासन सुविधा पाउनेछ र यसरी निर्धारण गर्दा भौगोलिक दुर्गमताको आधारमा विशेष रासन सुविधा दिने गरी निर्धारण गर्न सकिनेछ ।

३७. बीमा सुविधा: (१) प्रत्येक प्रहरी कर्मचारीको प्रदेश सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको रकम बराबर जीवन बीमा गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको बीमा बापतको रकम कर्मचारीको मासिक तलबबाट तोकिए बमोजिमको रकम कट्टा गरी बीमा कोषमा जम्मा गरिनेछ र त्यति नै रकम प्रदेश सरकारले थप गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको बीमा कोषमा जम्मा भएको रकम मध्येबाट प्रहरी कर्मचारी सेवा निवृत्त हुँदा निजलाई भुक्तानी दिईनेछ ।

(४) बिमा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३८. सञ्चयकोष सम्बन्धी व्यवस्था: प्रहरी कर्मचारीको मासिक तलबबाट दश प्रतिशतका दरले हुन आउने रकम कट्टा गरी सो रकममा प्रदेश सरकारले शतप्रतिशत रकम थप गरी कर्मचारी संचय कोषमा जम्मा गरी दिनेछ ।

३९. सेवाको सुरक्षा: कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीलाई निजको नियुक्ति हुँदा तत्काल लागु रहेको तलब, उपदान, निवृत्तिभरण र अन्य सुविधा सम्बन्धी सेवाका शर्तमा निजको स्वीकृति बिना निजलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी परिवर्तन गरिने छैन, साथै पछि हुने संशोधनले त्यस्तो संशोधन हुनु अगावै बहाल रहेको वा निवृत्तिभरण पाउने गरी अवकाश पाएको

कुनै प्रहरी कर्मचारीको उपर्युक्त सेवाका शर्तमा कुनै प्रकारले प्रतिकूल असर पर्ने भएमा त्यस्तो संशोधित व्यवस्था बमोजिम गर्न मञ्जुर गरेको लिखित स्वीकृत नभई त्यस्तो व्यवस्था निजको हकमा लागु हुनेछैन ।

परिच्छेद-७

प्रदेश प्रहरीको तालिम सम्बन्धी व्यवस्था

४०. तालिम अनिवार्य हुने: (१) प्रदेश प्रहरीमा रहेका प्रहरी कर्मचारीले पद र कार्य जिम्मेवारी अनुरूप तोकिए बमोजिमको तालिम अनिवार्य रूपमा लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको तालिममा छनौट भएका प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो व्यवसायिक ज्ञानप्रति उदासिनता र गैर जिम्मेवारीपन देखाई तालिम पूरा नगरेमा सो व्यहोरा निजको अभिलेखमा जनाईनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अभिलेखमा जनाई सकेपछि पनि त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीलाई पुनः एक पटक तालिमको लागि अवसर दिईनेछ र यसरी अवसर दिँदा समेत तालिम पूरा नगर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम विभागीय कारबाही गर्नुपर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई त्यस्तो कारबाही नगर्ने सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीलाई समेत विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(५) प्रदेश प्रहरी सेवाका प्रहरी कर्मचारीहरूले तोकिएको आधारभूत तालिम पूरा नगरी कुनै पनि सेवाकालिन वा विशिष्टीकृत तालिममा सहभागि गराईने छैन ।

(६) तोकिएको तह अनुसारको प्रहरी कार्य, नेतृत्व र व्यवस्थापन प्रशिक्षण (अपरेसन, कमाण्ड, म्यानेजमेन्ट तालिम) सम्पन्न

नगरेको प्रहरी कर्मचारीलाई कार्यालय प्रमुखको जिम्मेवारीमा खटाइने छैन ।

४१. आधारभूत तथा वृत्तिविकास सम्बन्धी तालिम: (१) प्रदेश प्रहरीका विभिन्न पदमा नियुक्त प्रहरी कर्मचारीले तोकिए बमोजिम अनिवार्य रूपमा आधारभूत तालिम पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरीको विभिन्न पदमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीलाई सेवाकालीन, विशिष्टकृत र वृत्तिविकास सम्बन्धी तालिम दिईनेछ ।

(३) प्रशिक्षण कार्यक्रममा संलग्न रहने प्रशिक्षक, प्रशिक्षण व्यवस्थापनमा खटिने कर्मचारी र प्रशिक्षार्थीले पाउने भत्ता तथा अन्य सुविधा र तालिम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

४२. तालिम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था: (१) प्रदेश प्रहरीको व्यावसायिक क्षमता विकासका लागि प्रदेश सरकारले आवश्यक प्रबन्ध मिलाउनेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई कुनै व्यावसायिक काममा खटाउनु भन्दा पहिले उक्त काम तथा कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित तोकिए बमोजिमको तालिम प्रदान गरिनेछ ।

(३) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीहरूलाई कुनै पनि प्रहरी एकाईमा एकाई प्रमुख (युनिट कमान्डर) का रूपमा खटाउनु भन्दा पहिले दिइने तालिम सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(४) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीहरूलाई पदोन्नति हुनु भन्दा पहिले दिइने पूर्वपदोन्नति तालिम सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) तालिमको प्रकृति, तालिमका समूह, तालिमका प्रकार, तालिमका नाम, तालिम सञ्चालन विधि, तालिम निर्देशिका, प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षार्थी प्रशिक्षण सामग्री, तालिमका प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षार्थीले

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

पाउने सुविधा, तालिमको मूल्याङ्कन र परिणाम (ग्रेडिड) जस्ता व्यवस्थाहरू तोकिए बमोजिम हुने छन्।

(६) बहुवाको लागि अंक गणना हुने तालिमको हकमा एउटा तालिम लिएको प्रहरी कर्मचारी त्यस्तो तालिम लिएको छ महिना अवधि पूरा नहुँदै पुनः अर्को तालिममा मनोनयको लागि योग्य मानिने छैन ।

(७) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीहरूको व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि तथा वृत्तिविकासको उद्देश्यले दिइने आधारभूत तालिम, उच्चस्तरीय तालिम तथा विशिष्टीकृत तालिमको सम्पूर्ण खर्च प्रदेश सरकारले व्यहोर्ने छ ।

(८) प्रदेश प्रहरीको आयोजनामा सञ्चालित कुनै पनि तालिम गरेबापत प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई तोकिए बमोजिम विशेष भत्ताको व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

४३. **प्रशिक्षण सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था:** प्रदेश प्रहरीका विभिन्न पदको कार्य प्रकृति र जिम्मेवारी अनुसारको दक्षता र कार्यक्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक तालिमको कार्यक्रम निर्माण, विकास र स्तर निर्धारणका लागि तोकिए बमोजिमको प्रशिक्षण विकास तथा स्तर निर्धारण समिति र अन्य संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ ।

४४. **वैदेशिक तालिम:** (१) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई वैदेशिक तालिमका लागि मनोनयन गर्दा संगठनको आवश्यकता, सेवा विशिष्टीकरण, ज्येष्ठता, अनुभव, शैक्षिक योग्यता, कार्यसम्पादन क्षमता र दक्षताका आधारमा तोकिए बमोजिमको समितिले प्रदेश प्रहरी संगठनबाट सम्भाव्य उम्मेदवारको नाम छनौट गरी सिफारिस साथ पठाउनु पर्नेछ ।

(२) यसरी वैदेशिक तालिममा मनोनयनका लागि सिफारिस गर्दा योग्य प्रहरी कर्मचारी मध्येबाट तालिमको आवश्यकताको आधारमा सबै पदको कर्मचारीले अवसर पाउने गरी सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

(३) वैदेशिक तालिम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-८

सरुवा र काज

४५. **सरुवा:** (१) यस ऐनको अधीनमा रही आवश्यकता अनुसार प्रहरी कर्मचारीको सरुवा प्रत्येक दुई-दुई वर्षमा गरिनेछ ।

तर, प्रहरी अधिकृत कर्मचारी तथा प्रहरी इकाई प्रमुखको सरुवा सामान्यतः एक वर्ष पूरा भएपछि गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सरुवा गर्दा कार्यरत स्थानको भूगोल, कार्य प्रकृति, कार्य बोझ, कार्य विविधता तथा प्रहरी कर्मचारीले यस अघि कार्यरत रहेको स्थान समेतको आधारमा प्रहरी इकाईको नेतृत्व, सहायक नेतृत्व तथा विशिष्टीकृत कार्य समूहहरूमा समान अवसर प्राप्त हुने गरी गरिनेछ ।

(३) सरुवालाई व्यवस्थित, पारदर्शी र अनुमानयोग्य बनाउन प्रदेश प्रहरी कार्यालयले सरुवा समय तालिका समेत समावेश गरी मापदण्ड बनाउनेछ र सो मापदण्ड मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएपछि लागु हुनेछ ।

(४) प्रहरी कर्मचारीलाई सरुवा गर्ने अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) प्रहरी नायब महानिरीक्षक र प्रहरी बरिष्ठ उपरीक्षकलाई प्रदेश सरकारले,

(ख) प्रहरी उपरीक्षक र प्रहरी नायब उपरीक्षकलाई मन्त्रालयले,

(ग) प्रहरी निरीक्षकलाई प्रदेश प्रहरी प्रमुखले,

(घ) प्रहरी कार्यालय सहयोगी देखी प्रहरी बरिष्ठ नायब निरीक्षकसम्मका प्रहरी कर्मचारीलाई

प्रहरी बरिष्ठ उपरीक्षक र आफ्नो क्षेत्र भित्र
जिल्ला प्रहरी प्रमुखले।

(५) प्रहरी कर्मचारीको सरुवा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था
तोकिए बमोजिम हुनेछ।

४६. काज सम्बन्धी व्यवस्था: (१) प्रहरी कर्मचारीलाई औचित्य र
आवश्यकताका आधारमा काज खटाउन सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीलाई
काज खटाउँदा कुनै एक स्थानमा बढीमा छ महिना खटाउन सकिनेछ
।

तर, पुनः सोही स्थान वा सो स्थानबाट अर्को स्थानमा काज
खटाइने छैन।

(३) जिल्ला प्रहरी प्रमुखले आवश्यकता अनुसार प्रहरी
निरीक्षकसम्मलाई आफ्नो क्षेत्रभित्र काजमा खटाउन सक्ने छ।

(४) प्रहरी कर्मचारीको काज सम्बन्धी अन्य व्यवस्था
तोकिए बमोजिम हुनेछ।

४७. पदाधिकार कायम रहने: देहायको अवस्थामा प्रदेश प्रहरी सेवाको प्रहरी
कर्मचारीको आफ्नो पद माथिको पदाधिकार कायम रहनेछः

(क) आफ्नो पदमा कामकाज गरि रहँदासम्म,

(ख) सरुवा तथा काज भई कार्यभार समाल्न पाइने
अवधिसम्म,

(ग) बिदामा बसेको अवधिभर,

(घ) निलम्बनमा रहेको अवधिभर,

(ङ) प्रदेश सरकारले कुनै काममा खटाएकोमा सो अवधिभर,

(च) माथिल्लो पदमा कायम मुकायम, कार्यवाहक वा निमित्त
भई काम गरेको अवधिभर।

परिच्छेद-९

प्रदेश प्रहरी कर्मचारीको बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था

४८. प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक पदमा बढुवा: प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक पदमा बढुवा गर्दा प्रहरी नायब महानिरीक्षकहरू मध्येबाट ज्येष्ठता, कार्यकुशलता, कार्यक्षमता, उत्तरदायित्व वहन गर्न सक्ने क्षमता, नेतृत्व प्रदान गर्न सक्ने कुशलता तथा आफू भन्दा मुनिका प्रहरीलाई प्रोत्साहन र परिचालन गर्न सक्ने सामर्थ्यको आधारमा प्रदेश सरकारले उपयुक्त देखेको उम्मेदवारलाई प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक पदमा बढुवा गर्नेछ।

४९. बढुवा समिति: (१) प्रदेश प्रहरी कर्मचारीहरूको देहायका पदमा बढुवाका लागि सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमका बढुवा समिति रहनेछन्:

(क) प्रहरी नायब महानिरीक्षक र प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक पदका लागि:

(१)	सचिव, मन्त्रालय	-अध्यक्ष
(२)	सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालय	-सदस्य
(३)	प्रदेश प्रहरी प्रमुख	-सदस्य सचिव

(ख) प्रहरी उपरीक्षक र प्रहरी नायब उपरीक्षक पदका लागि:

(१)	सचिव, मन्त्रालय	-अध्यक्ष
(२)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी नायब महानिरीक्षक	-सदस्य
(३)	महाशाखा प्रमुख (प्रहरी हेर्ने), मन्त्रालय	-सदस्य सचिव

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(ग) प्रहरी निरीक्षक, प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक र प्रहरी नायब निरीक्षक पदका लागि:

(१)	प्रदेश प्रहरी प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय	-अध्यक्ष
(२)	महाशाखा प्रमुख (प्रहरी हेर्ने), मन्त्रालय	-सदस्य
(३)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक	-सदस्य सचिव

(घ) प्रहरी सहायक निरीक्षक पदको लागि:

(१)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी नायब महानिरीक्षक	-अध्यक्ष
(२)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक	-सदस्य
(३)	प्रमुख, कर्मचारी प्रशासन शाखा, प्रदेश प्रहरी कार्यालय	-सदस्य सचिव

(ङ) प्रहरी वरिष्ठ हवलदार, प्रहरी हवलदार र प्रहरी सहायक हवलदार पदका लागि:

(१)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक, प्रदेश प्रहरी कार्यालय	-अध्यक्ष
(२)	प्रदेश प्रहरी प्रमुखले तोकेको प्रहरी नायब उपरीक्षक	-सदस्य
(३)	प्रमुख, कर्मचारी प्रशासन शाखा प्रदेश प्रहरी कार्यालय	-सदस्य सचिव

(२) बढुवा समितिमा रहेका प्रहरी पदाधिकारी वा निजामती कर्मचारीको नजिकको नातेदार बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार रहेछ र त्यस्तो उम्मेदवारको बढुवा सिफारिस गर्नुपर्ने भएमा प्रहरी पदाधिकारीको हकमा प्रदेश प्रहरी प्रमुखले र निजामती कर्मचारीको हकमा मन्त्रालयको सचिवले त्यस्तो पदाधिकारीको सट्टा समान तहको अन्य पदाधिकारीलाई बढुवा समितिमा काम गर्ने गरी तोक्नेछ र सचिव वा प्रहरी प्रमुखको हकमा मन्त्रालयको मन्त्रीले सो सरहको अन्य पदाधिकारीलाई बढुवा समितिको अध्यक्ष वा सदस्यको रूपमा काम गर्ने गरी तोक्नेछ ।

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "नजिकको नातेदार" भन्नाले बाबु, आमा, सौतेनी आमा, पति, पत्नी, छोरा, छोरी, छोरा बुहारी, छोरी ज्वाईं, सम्धि, सम्धिनी, दाजु, भाउजु, भाइ, भाइ बुहारी, दिदि, दिदि भिनाजु, बहिनी, बहिनी ज्वाईं, नाति, नातिनी बुहारी, नातिनी, नातिनी ज्वाईं, मामा, माइजू, भान्जा, भान्जी बुहारी, भान्जी, भान्जी ज्वाईं, भतिजा, भतिजा बुहारी, भतिजी, भतिजी ज्वाईं, सासु, ससुरा, देवर, देवरानी, नन्द, नन्दे भाई, आमाजू, आमाजू दाजु, जेठाजु, जेठान, जेठानी दिदि, साला, साला बहिनी, साली, साँढु भाई सम्झनुपर्छ ।

(३) बढुवा समितिले बढुवाका लागि सम्भाव्य उम्मेदवारहरू मध्ये सबै भन्दा बढी अंक प्राप्त गर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई सोही अनुसार योग्यताक्रम कायम गरी बढुवाका लागि सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

(४) बढुवा समितिले बढुवाका लागि सिफारिस गरेका प्रहरी कर्मचारीको प्राप्ताङ्क सहितको सिफारिस सूची सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(५) प्रहरी सेवामा रिक्त हुन आई बढुवाद्वारा पदपूर्ति गर्नु पर्ने पदमा रिक्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र बढुवाद्वारा पदपूर्ति गरी सक्नु पर्नेछ ।

५०. बढुवाको सम्भाव्य उम्मेदवार हुने: (१) प्रदेश प्रहरीको रिक्त पदमा बढुवाद्वारा पदपूर्ति हुने पदको लागि उम्मेदवार हुन बढुवा हुने पद भन्दा तल्लो पदमा न्यूनतम चार वर्ष सेवा अवधि पूरा भएको हुनुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकको पदमा बढुवा हुन न्यूनतम सेवा अवधिको हद लाग्ने छैन ।

(३) प्रदेश प्रहरी सेवाका प्रहरी अधिकृत कर्मचारीलाई तोकिएको माथिल्लो श्रेणीमा बढुवा गर्दा तोकिए बमोजिमको विशेष तालिम प्राप्त गरे पश्चात मात्र बढुवाको प्रयोजनको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार मानिनेछ ।

५१. बढुवाको सम्भाव्य उम्मेदवार हुन नपाउने: दफा ५० मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा र अवधिभर प्रहरी कर्मचारी बढुवाको लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन सक्ने छैन ।

(क) निलम्बन भएको अवधिभर,

(ख) बढुवा रोक्का गरिएको अवधिभर,

(ग) तलब बृद्धि रोक्का भएको अवधिभर,

(घ) तल्लो पदमा घटुवा भएको मितिले दुई वर्षसम्म,

(ङ) तलब बृद्धि घटुवा भएकोमा जति वर्षको तलब बृद्धि घटुवा भएको हो त्यति वर्षसम्म,

(च) सुरु स्केलमा घटुवा भएकोमा सो भएको मितिले एक वर्षसम्म,

(छ) बहाल रहेको पदमा तीन पटक भन्दा बढी नसिहत पाएको भए अन्तिम पटक नसिहत पाएको मितिले एक वर्षसम्म,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ज) तोकिएको दर्जाको लागि तोकिएको सेवाकालीन तालिम पूरा नगरेमा वा अनुत्तिर्ण भएमा,
(झ) तोकिएको आधारभूत तालिम पूरा नगरेमा ।
(ञ) कुनै कसूरको सम्बन्धमा मुद्दा दायर भएको अवस्थामा अदालतबाट सफाइ नपाएसम्म,
(ट) निजी प्रयासमा अध्ययन गर्नका लागि बिदामा बसेकोमा त्यस्तो बिदा अवधिभर ।

५२. **बढुवाको आधार:** (१) बढुवा समितिले प्रहरी कर्मचारीलाई कार्यक्षमता बापत पाएको कुल अंकको आधारमा बढुवाका लागि सिफारिस गर्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्य क्षमताको मूल्यांकन गर्दा देहाय बमोजिम बढीमा एक सय अंक दिइनेछ ।

(क)	कार्यसम्पादन मूल्यांकन बापत	- ४० अंक
(ख)	ज्येष्ठता बापत	- २५ अंक
(ग)	भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरेको अनुभव बापत	- १५ अंक
(घ)	शैक्षिक योग्यता बापत	- ६ अंक
(ङ)	तालिम बापत	- ८ अंक
(च)	चुनौतिपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी बापत	- ६ अंक
कुल जम्मा		१०० अंक

- (३) सम्भाव्य उम्मेदवारको कार्य सम्पादन मूल्यांकन बापत अंक गणना गर्दा असार मसान्तसम्मको हिसाबले र अन्य अंकको गणना गर्दा बढुवाको लागि सूचना प्रकाशित हुने दिन भन्दा अघिल्लो दिनसम्म हाँसिल गरेको अंक गणना गरिनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(४) कार्यालय सहयोगी वा सो सरहका अन्य कर्मचारी पदको हकमा प्रत्येक पाँच-पाँच वर्षमा एक तह माथि स्तरवृद्धि हुनेछ ।

५३. कार्य सम्पादन मूल्यांकन: (१) प्रहरी कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्न तोकिए बमोजिमको ढाँचामा पक्का कालो मसी प्रयोग गरी फाराम भर्नु पर्नेछ ।

(२) प्रहरी कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्यांकन आर्थिक वर्षको हिसाबले वार्षिक रूपमा गर्नु पर्नेछ ।

(३) प्रहरी कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्यांकनको कुल अंकको विभाजन देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) सुपरीवेक्षकले दिन सक्ने अधिकतम - २५
अंक

(ख) पुनरावलोकनकर्ताले दिन सक्ने - १०
अधिकतम अंक

(ग) पुनरावलोकन समितिले दिन सक्ने - ५
अधिकतम अंक

(४) बढुवाको प्रयोजनको लागि कार्यसम्पादन मूल्यांकनको अंक गणना गर्दा बढुवाका लागि सम्भाव्य उम्मेदवार हुन जति वर्षको सेवा आवश्यक पर्ने हो पछिल्लो त्यति वर्षको कार्यसम्पादन मूल्यांकनको नम्बर जोडी औसतबाट हिसाब गरिनेछ ।

तर,

(क) यस ऐन बमोजिम कार्यसम्पादनको मूल्यांकन भएको अवस्था नरहेको र बढुवाको प्रयोजनको लागि कार्य सम्पादन बापतको अंक गणना गर्नु पर्ने भएमा प्रचलित कानुन बमोजिम पछिल्ला आर्थिक वर्षहरूका कार्य

सम्पादन मूल्यांकन बापत हुन आएको एकमुष्ट अंकलाई पूर्णाङ्क चालिसमा परिणत गरी सोही बमोजिमको प्राप्ताङ्क निर्धारण गरिनेछ ।

(ख) बहुवाको लागि न्यूनतम सेवा अवधि आवश्यक नपर्ने पदमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको हकमा बहाल रहेको पदमा चार वर्ष अवधि पुगेको भए पछिल्लो चार वर्ष र चार वर्ष अवधि नपुगेको भएमा बहाल रहेको पद भन्दा तल्लो पदमा कार्यरत रहेको नोकरी अवधि मध्ये पछिल्ला वर्षहरूको समेत गरी जम्मा चार वर्षको कार्य सम्पादन मूल्यांकन बापत प्राप्त अंक गणना गरिनेछ ।

(५) वैदेशिक अध्ययन वा वैदेशिक तालिममा गएको वा निलम्बन भई निलम्बन फुकुवा भएकोमा त्यस्तो अवधिको कार्यसम्पादन मूल्यांकन बापत त्यस्तो अध्ययन वा तालिममा जानु भन्दा वा निलम्बन हुनु भन्दा तत्काल अघिल्लो वर्षको कार्य सम्पादन मूल्यांकन भएको रहेछ भने सोही वर्षको र त्यस्तो कार्य सम्पादन मूल्यांकन भएको रहेनछ भने हाजिर भएपछि भरेको कार्य सम्पादन मूल्यांकनमा जति अंक पाएको छ सोही अनुपातमा अंक गणना गरिनेछ ।

(६) सुपरिवेक्षकले आफू मातहतका प्रहरी कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्यांकन फाराममा प्रदान गरेको अंक सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीलाई जानकारी गराई निजलाई प्रदान गरेको अंक र उल्लेख भएको व्यहोरा समेतमा सहमत रहे/नरहेको उल्लेख गर्न लगाई सहिछाप गराई तोकिएको म्यादभित्र सम्बन्धित पुनरावलोकनकर्ता समक्ष पठाउनु पर्नेछ ।

(७) कुनै प्रहरी कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्यांकन फाराममा प्रदान गरिएको अंक निजले सम्पादन गरेको काम तथा दक्षताको स्तरसँग अस्वाभाविक देखिन आएमा सम्बन्धित सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्तालाई सो उपर पूनः मूल्यांकन गरी पठाउनका लागि पुनरावलोकन समितिले त्यस्तो फाराम शिलबन्दी गरी फिर्ता पठाउन सक्नेछ ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम प्राप्त हुन आएको फाराममा सुपरिवेक्षक वा पुनरावलोकनकर्ताले पूनः मूल्यांकन गरी सात दिनभित्र पुनरावलोकन समितिमा शिलबन्दी गरी पठाई सक्नु पर्नेछ ।

(९) कार्यसम्पादन मूल्यांकन फाराम समयमा नभर्ने र समयमा नपठाउने सुपरिवेक्षक प्रहरी कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

(१०) बिना औचित्य तथा कारण अस्वाभाविक रूपमा अंक प्रदान गरेको पाईएमा पुनरावलोकन समितिले सम्बन्धित सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्तालाई विभागीय कारबाहीको सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(११) सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीको सुपरिवेक्षण गर्ने अधिकार प्राप्त प्रहरी अधिकृतबाट मात्र त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको सुपरिवेक्षकको हैसियतले कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्ने अधिकार हुनेछ ।

(१२) कार्य सम्पादन मूल्यांकनमा सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीलाई चित्त नबुझेमा निवेदन दिई आफ्नो कार्य सम्पादन मूल्यांकन हेर्न पाउने व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(१३) कुनै प्रहरी कर्मचारीले कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको एक अवधिभित्र एक भन्दा बढी सुपरीवेक्षकको मातहत काम गरेको अवस्थामा प्रत्येक सुपरीवेक्षकले निजको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

सबैको औसत अंक सो अवधिको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन कायम गर्नु पर्नेछ ।

(१४) कार्य सम्पादन मूल्यांकन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५४. **ज्येष्ठताको अंकभार:** प्रहरी कर्मचारीलाई ज्येष्ठता बापतको अंक दिँदा हाल बहाल रहेको पदमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि दुई दशमलब पाँच अंकका दरले बढीमा पच्चीस अंक दिइनेछ ।

तर,

(क) एक वर्ष भन्दा बढी चानचुन महिना वा दिनका लागि दामासाहीको हिसाबले अंक दिइनेछ ।

(ख) गयल कट्टी भएको र बेटलवी बिदामा बसेको अवधिको ज्येष्ठता बापतको अंक दिइने छैन ।

५५. **भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापतको अंकभार:** (१) प्रहरी कर्मचारीलाई भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापतको अंक दिँदा हाल बहाल रहेको पदमा काम गरेको अनुभव बापतको अंक तोकिए बमोजिम भौगोलिक क्षेत्रलाई क्रमशः क, ख, र ग तीन वर्गमा विभाजन गरी वार्षिक रूपमा देहाय बमोजिम अंक दिइनेछः

(क) "क" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षको लागि ३ अंकका दरले,

(ख) "ख" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षका लागि २ अंकका दरले,

(ग) "ग" वर्गमा काम गरेको प्रत्येक वर्षका लागि १.५ अंकका दरले ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै एक भौगोलिक क्षेत्रमा कम्तिमा छ महिना वा सो भन्दा बढी अवधि रुजु हाजिर भई काम गरेको भए सोहि भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

बापत पाउने अंकको दामासाही हिसाबले र सो भन्दा कम अवधि काम गरेको भए जुनसुकै भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरेको भए पनि "ग" वर्गको लागि तोकिएको अंक दिइनेछ ।

(३) प्रहरी सेवाबाट बर्खास्त भई पुनर्बहाली भएको वा निलम्बन भई त्यस्तो निलम्बन फुकुवा भएको प्रहरी कर्मचारीको हकमा निज रुजु हाजिर नभएको अवधिको "ग" वर्गको भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापतको अंक दिइनेछ ।

(४) अध्ययन बिदा वा संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय शान्ति कार्यमा खटिएको र तीन महिना वा सो भन्दा बढी अवधिको लागि वैदेशिक तालिममा जाने प्रहरी कर्मचारीलाई "ग" वर्गको लागि तोकिएको अंक दिइनेछ ।

(५) भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापत पाउने अंक जुन पदमा बढुवा हुने हो सो पद भन्दा एक तह मुनिको पदमा प्राप्त गरेको भए मात्र गणना गरिनेछ ।

(६) यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अगाडि भौगोलिक क्षेत्रमा काम गरे बापत यसै ऐन बमोजिम अंक गणना गरिनेछ ।

५६. शैक्षिक योग्यता बापतको अंकभार: बढुवाका लागि प्रहरी कर्मचारीलाई निजले हासिल गरेको शैक्षिक योग्यताको आधारमा देहाय बमोजिम बढीमा छ अंक दिइनेछ :

शैक्षिक योग्यता	अंक
(क) हाल बहाल रहेको पदमा नयाँ नियुक्ति गर्दा आवश्यक पर्ने न्यूनतम शैक्षिक योग्यता बापत	४ अंक
(ख) न्यूनतम शैक्षिक योग्यता भन्दा माथिल्लो तहको शैक्षिक योग्यता बापत थप	२ अंक
(ग) बढुवाद्वारा हालको पदमा बहाल रहेको प्रहरी	२ अंक

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

कर्मचारीको हकमा खण्ड (क) बमोजिमको शैक्षिक योग्यता नभएमा सोभन्दा एक तह मुनीको शैक्षिक योग्यता बापत	
---	--

५७. तालिम बापतको अंकभार: (१) प्रदेश प्रहरी सेवाको पदमा रहँदा लिएको देहाय बमोजिमको कुनै तीन तालिम बापत देहाय बमोजिम बढीमा आठ अंक दिइनेछ :

	तालिमको किसिम	श्रेणी (क)	श्रेणी (ख)	श्रेणी (ग)
(क)	आधारभुत/सेवाकालिन तालिम बापत	२ अंक	१.५ अंक	१ अंक
(ख)	ट्याक्टिकल, अप्रेसोनल र स्ट्राटेजिक तहमा प्रदान गरिने प्रहरी कारबाही र नेतृत्व तालिम बापत प्रहरी कार्य, नेतृत्व र व्यवस्थापन प्रशिक्षण	३ अंक	२ अंक	१ अंक
(ग)	विशिष्टीकृत तालिम	३ अंक	२ अंक	१ अंक

स्पष्टीकरण: यस खण्डको प्रयोजनको लागि "विशिष्टीकृत तालिम" भन्नाले अपराध अनुसन्धान तालिम, ट्रफिक व्यवस्थापन तालिम, लेखा तालिम, भीड नियन्त्रण तालिम, विपद व्यवस्थापन तालिम जस्ता क्षेत्रगत तालिमलाई जनाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रहरी कर्मचारीलाई तालिम बापतको अंक दिँदा पन्ध्र कार्य दिन भन्दा कम अवधिको तालिमका लागि कुनै अंक दिइने छैन ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(३) श्रेणी नखुलेको तालिम बापत कुनै प्रहरी कर्मचारीको अंक गणना गर्दा (ख) श्रेणी बराबरको अंक गणना गरिनेछ।

(४) कुनै प्रहरी कर्मचारीले यो ऐन प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि हासिल गरेको तालिमको हकमा समेत उपदफा (१) बमोजिमको अंक दिइनेछ।

(५) यस दफा बमोजिम तालिम बापत अंक प्रदान गर्दा बढुवा हुने पद भन्दा एक तह मुनिको पदमा गरेको तालिमको मात्र अंक गणना गरिनेछ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि हाल कार्यरत पदमा लिएको विशिष्टीकृत तालिम बापतको अंक दुई तह माथिको पदमा हुने बढुवाका लागि समेत गणना गरिनेछ।

(७) आधारभूत तालिम बापतको अंक हरेक पदको बढुवामा गणना गरिनेछ।

(८) कुनै प्रहरी कर्मचारीले दुई वा दुई भन्दा बढी आधारभूत तालिम गरेको छ भने पछिल्लो आधारभूत तालिमको मात्र अंक गणना गरिनेछ।

(९) आन्तरिक बढुवाद्वारा प्रहरी निरीक्षक र प्रहरी सहायक निरीक्षक पदमा पदोन्नति भएका प्रहरी कर्मचारीहरूले प्राप्त गरेको अल्पकालीन आधारभूत तालिमलाई आधारभूत तालिम सरह मान्यता दिई बढुवामा अंक गणना गरिनेछ।

(१०) तालिम सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

५८. चुनौतीपूर्ण तथा विशेष जिम्मेवारी बापतको अंकभार: (१) कुनै प्रहरी कर्मचारीले चुनौतीपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी निर्वाह गरे बापत अंक दिँदा देहाय बमोजिम बढीमा छ अंक दिइनेछ:

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (क) अति चुनौतीपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी - ६ अंक
बापत
- (ख) मध्यमस्तरको चुनौतीपूर्ण वा विशेष - ४ अंक
जिम्मेवारी बापत
- (ग) सामान्य वा चुनौतीपूर्ण जिम्मेवारी - २ अंक
बापत

(२) उपदफा (१) बमोजिम चुनौतीपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी बापतको अंक गणना गर्दा जुन पदमा रहँदा अंक प्राप्त गरेको हो सो पदबाट एक तह माथिको पदमा बढुवाको लागि मात्र अंक गणना गरिनेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम अंक प्रदान गर्दा के कस्तो चुनौतीपूर्ण र विशेष जिम्मेवारी बापत अंक प्रदान गरिएको हो सो समेत स्पष्ट रूपमा खुलाउनु पर्नेछ ।

(४) चुनौतीपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी बापत अंक दिने आधार, त्यस्तो मूल्याङ्कन गर्ने अधिकारी तथा अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) यस ऐन बमोजिम कुन कुन क्षेत्रमा कार्य गर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई चुनौतीपूर्ण वा विशेष जिम्मेवारी निर्वाह गरेको हो भन्ने विषयको निर्धारण मन्त्रालयले स्वीकृत गरेको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम सम्पादन गरेको कार्यको मूल्याङ्कन दफा ५३ को उपदफा (२) बमोजिम वार्षिक रूपमा गर्नु पर्नेछ र सोही दफाको उपदफा (४) बमोजिम औसत रूपमा गणना गरिनेछ ।

५९. बढुवा सम्बन्धी विशेष व्यवस्था:(१) देहाय बमोजिमको उत्कृष्ट कार्य गर्ने प्रहरी जवान देखि सहायक निरीक्षकसम्मका प्रहरी कर्मचारीलाई दफा ४९ को उपदफा (१) को खण्ड (ग), (घ) र (ङ) बमोजिमको

बढुवा समितिले एक तह माथिको रिक्त पदमा बढुवाको लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ :

- (क) राष्ट्र तथा प्रहरी संगठनको मान, प्रतिष्ठा र गौरव बढाउन प्रशंसनीय, सिर्जनात्मक र लगनशील भई कार्य गरेको,
- (ख) राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्य गरी राष्ट्र र प्रहरी सङ्गठनको छवी उच्च राख्न विशेष योगदान पुऱ्याएको,
- (ग) प्रदेश प्रहरी सेवामा रही कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा वीरगति प्राप्त गरेको वा शारीरिक रूपमा अशक्त भई सेवाबाट अवकाश लिनु पर्ने अवस्था भएको ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सिफारिस भएका कर्मचारीलाई प्रदेश प्रहरी कार्यालयले सो बमोजिम बढुवा गरी त्यसरी बढुवा गरिएका प्रहरी कर्मचारीको नाम, पद, बढुवा गर्नु पर्ने आधार र औचित्य सहितको लिखित विवरण बढुवा गरेको पन्ध्र दिनभित्र मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ ।

६०. स्वतः बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था: (१) एउटै पदमा पाँच वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेका र कार्यसम्पादनमा प्रतिकूल टिप्पणी नभएका प्रहरी जवान देखि प्रहरी उपरीक्षक दर्जासम्मका प्रहरी कर्मचारी अनिवार्य अवकाश हुने भएमा अवकाश हुनु भन्दा एक महिना अघि त्यस्ता प्रहरी कर्मचारीलाई स्वतः एक तह माथिको पदमा बढुवा गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बढुवा गर्नका लागि स्वतः विशेष पद सिर्जना हुनेछ र त्यस्तो प्रहरी कर्मचारी अवकाश भएपछि उक्त पद स्वतः खारेज हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम बढुवा भएको प्रहरी कर्मचारीलाई बढुवा हुनु भन्दा अघिको पदबाट अवकाश हुँदा पाउने

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

सुविधा भन्दा घटी नहुने गरी बढुवा भएको पद अनुसारको सुविधा दिइनेछ ।

६१. **मानार्थ बढुवा सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) विगत पाँच वर्षसम्मको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा प्रतिकूल टिप्पणी नभएको र दफा (६०) बमोजिम स्वतः बढुवाको लागि तोकिएको अवधि पूरा नगरी अनिवार्य अवकाश हुन लागेको प्रहरी जवानदेखि प्रहरी उपरीक्षक दर्जासम्मका प्रहरी कर्मचारीलाई अवकाश हुनु भन्दा एक महिना अघि अख्तियारवालाले एक तह माथिको पदमा मानार्थ बढुवा गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मानार्थ बढुवा हुने प्रहरी कर्मचारीले दर्जाको चिह्न प्रयोग गर्न पाउनेछ तर त्यसरी बढुवा हुने प्रहरी कर्मचारीले मानार्थ बढुवा भएको पद बापतको सुविधा पाउने छैन ।

६२. **बढुवा उपरको उजुरी:** बढुवा उपरको उजुरी सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-१०

प्रदेश प्रहरी सेवाका कर्मचारीको अवकाश, उपदान र निवृत्तिभरण

६३. **अनिवार्य अवकाश:**(१) देहायका प्रहरी कर्मचारीले देहाय बमोजिमको कुनै एक आधारमा सरकारी सेवाबाट अनिवार्य अवकाश पाउनेछ :

(क) देहायको पदमा बहाल रहेका प्रहरी कर्मचारीको देहाय बमोजिम उमेर पूरा भएमा:

(१) प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक -५८ वर्ष

(२) प्रहरी नायब महानिरीक्षक -५८ वर्ष

(३) प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक वा प्रहरी उपरीक्षक -५८ वर्ष

(४) प्रहरी नायब उपरीक्षक -५५ वर्ष

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (५) प्रहरी निरीक्षक -५५ वर्ष
- (६) प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक -५५ वर्ष
- (७) प्रहरी नायब निरीक्षक -५५ वर्ष
- (८) प्रहरी सहायक निरीक्षक -५५ वर्ष
- (९) प्रहरी वरिष्ठ हवलदार, प्रहरी हवलदार, प्रहरी सहायक हवलदार र प्रहरी जवान -४८ वर्ष
- (१०) प्रहरी कार्यालय सहयोगी -४८ वर्ष
- (ख) देहायका पदमा देहायको अवधिसम्म बहाल रहेको प्रहरी कर्मचारीले सो अवधि भुक्तान गरेको आधारमा:
  - (१) प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षक -३ वर्ष
  - (२) प्रहरी नायब महानिरीक्षक -५ वर्ष
  - (३) प्रहरी वरिष्ठ उपरीक्षक -६ वर्ष
  - (४) प्रहरी उपरीक्षक -१० वर्ष

स्पष्टीकरण: यस खण्डको प्रयोजनको लागि कायम मुकायम मुकरर भएको अवधि गणना गरिने छैन ।

तर, तल्लो पदमा नोकरीको अवधि लागु हुने रहेछ भने कायम मुकायम मुकरर भएको पदमा पदोन्नति हुन नसके तल्लो पदको अवधि नै लागु हुनेछ ।

(ग) खण्ड (क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्राविधिक प्रहरी समूहमा कार्यरत देहायका प्रहरी प्राविधिक कर्मचारीहरूको देहाय बमोजिम उमेर पूरा भएमा:

- (१) प्रहरी नायब उपरीक्षक देखि माथि -५८ वर्ष
- (२) प्रहरी निरीक्षक -५५ वर्ष
- (३) प्रहरी हवलदार देखि प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक -५५ वर्ष

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(२) यस दफाको प्रयोजनका निमित्त प्रहरी कर्मचारीको उमेरको हिसाब गर्दा देहाय बमोजिम गरिनेछः

(क) सेवामा प्रवेश गर्दा निजले पेश गरेको नागरिकताको प्रमाणपत्र, शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र र वैयक्तिक विवरण (सिटरोल) मा जन्ममिति वर्ष, महिना र गते समेत खुलेको र सबैमा एउटै मिति नरहेको भएमा जुन मितिबाट पहिले अवकास हुन्छ सोही मितिको आधारमा,

(ख) वर्ष वा संवत् मात्र उल्लेख भएको प्रमाणपत्रका आधारमा जन्म मिति कायम गर्दा नागरिकताको प्रमाणपत्रको हकमा प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको मिति, शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको हकमा प्रमाणपत्र जारी भएको मिति र वैयक्तिक अभिलेख (सिटरोल) को हकमा सुरु भर्ना भएको मितिको आधारमा,

(ग) कुनै प्रमाणपत्रमा वर्षमात्र उल्लेख भएको र अर्को प्रमाणपत्रमा पूरा जन्म मिति खुलेको रहेछ र त्यस्तो प्रमाणपत्रमा उल्लिखित जन्म मितिहरूको बीचमा एक वर्षसम्मको अन्तर देखिएमा पूरा खुलेको जन्म मितिको आधारमा ।

तर, यसरी छुट्टाछुट्टै प्रमाणपत्रमा उल्लेख भएको जन्म मितिको अन्तर एक वर्ष भन्दा बढी भएमा वर्षमात्र उल्लेख भएको प्रमाणपत्रको आधारमा उपखण्ड (ख) बमोजिम जन्म मिति कायम गरिनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(३) मिति २०४९।११।१५ भन्दा अघि प्रहरी सेवामा

नियुक्ति भई उपदफा (१) को खण्ड (क) वा (ग) बमोजिम अवकाश प्राप्त गर्ने प्रहरी कर्मचारीको हकमा निज नियुक्ति हुँदा बहाल रहेको प्रहरी नियमावली बमोजिम अवकाश प्राप्त गर्न जति उमेर बाँकी रहेको छ सो अवधि निजले गरेको जम्मा नोकरी अवधिमा थपि निजले पाउने निवृत्तिभरणको हिसाब गरिनेछ ।

६४. **स्वेच्छिक अवकाश:** निवृत्तिभरण पाउने अवधि पूरा गरी सकेको प्रहरी कर्मचारीले चाहेमा नियुक्ति गर्ने अधिकारीको अनुमतिले सेवाबाट स्वेच्छिक अवकाश लिन सक्नेछ ।

६५. **राजीनामा स्वीकृत:** प्रहरी कर्मचारीको राजिनामा स्वीकृत गर्ने र अवकाशको पत्र दिने अधिकार अख्तियारवालालाई हुनेछ ।

६६. **उपदान:** (१) पाँच वर्ष वा सो भन्दा बढी सेवा गरेको तर दफा ६७ बमोजिम निवृत्तिभरण पाउने अवधि नपुगेको प्रहरी कर्मचारीले अवकाश पाएमा वा राजीनामा स्वीकृत गराई पदबाट अलग भएमा वा भविष्यमा सरकारी नोकरीको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी पदबाट हटाईएमा देहाय बमोजिम उपदान पाउनेछ:

(क) पाँच वर्ष भन्दा बढी दश वर्षसम्म नोकरी गरेको प्रहरी कर्मचारीले आफूले काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी आधा महिनाको तलब,

(ख) दश वर्ष भन्दा बढी पन्ध्र वर्षसम्म नोकरी गरेको प्रहरी कर्मचारीले आफूले काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी एक महिनाको तलब,

(ग) पन्ध्र वर्ष भन्दा बढी बीस वर्ष भन्दा कम नोकरी गरेको प्रहरी कर्मचारीले आफूले काम गरेको प्रत्येक वर्षको निमित्त आखिरी डेढ महिनाको तलब ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रहरी कर्मचारीले सेवा पाउने वा सो सेवामा बहाल रहने उद्देश्यले नागरिकता वा उमेर वा योग्यता ढाँटेको प्रमाणित हुन आएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीलाई उपदान दिईने छैन ।

६७. निवृत्तिभरण: (१) बीस वर्ष वा सो भन्दा बढी समयसम्म प्रहरी सेवामा काम गरेका प्रहरी कर्मचारीले नोकरीबाट अवकाश पाएको मिति देखि निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइने निवृत्तिभरणको हिसाब देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) प्रहरी निरीक्षकदेखि प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकको निमित्त:-

जम्मा नोकरी वर्ष x आखिरी तलब

५०

(ख) प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षक र सोभन्दा मुनिका प्रहरी कर्मचारीको निमित्त:-

जम्मा नोकरी वर्ष x आखिरी तलब

४०

३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरी सेवामा समायोजन भई आएका प्रहरी कर्मचारीले साविकको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(४) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि निवृत्तिभरणको न्यूनतम रकम समान पदको बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलब स्केलको शुरु अंकको आधा भन्दा कम र अधिकतम रकम समान पदको बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलबको शुरु स्केल भन्दा बढी हुने छैन ।

(५) पन्ध्र वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको कुनै प्रहरी कर्मचारीको मृत्यु भएमा निजको सेवा अवधिमा निवृत्तिभरणको लागि आवश्यक पर्ने सेवा अवधि पुर्याउन चाहिने वर्ष थप गरी निजको परिवारलाई निवृत्तिभरण वा उपदान जुन लिन चाहन्छ सो रोजेर लिन दिईनेछ ।

(६) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट वर्खास्त गरिएको प्रहरी कर्मचारीले यस ऐन बमोजिमको निवृत्तिभरण पाउने छैन ।

६८. निवृत्तिभरणमा वृद्धि: बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा तलबको शुरु अंकमा जति वृद्धि भएको छ, त्यसको दुई तिहाई रकम समान पदका सेवा निवृत्त प्रहरी कर्मचारी र अमर प्रहरीका परिवार समेतको निवृत्तिभरण रकममा थप गरिनेछ ।

६९. पारिवारिक निवृत्तिभरण र उपदान: (१) कुनै प्रहरी कर्मचारीको सेवामा छुँदै वा निवृत्तिभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भएमा निजको परिवारलाई वा निजको नाबालक भाइ वा अविवाहिता दिदी बहिनीलाई दफा ६६ वा दफा ६७ मा लेखिए बमोजिम उपदान वा निवृत्तिभरण प्राप्त हुनेछ ।

तर, निवृत्तिभरणको हकमा यस्तो निवृत्तिभरण सात वर्ष भन्दा बढी समय प्राप्त हुने छैन । निवृत्तिभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भएको प्रहरी कर्मचारीको परिवार वा नाबालक भाइ वा अविवाहित दिदी बहिनीलाई सात वर्ष पुगेपछि यस्तो निवृत्तिभरण प्राप्त हुने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भएतापनि निवृत्तिभरण पाउने व्यक्ति नाबालक रहेछ भने निज अठार वर्षको उमेर नभएसम्म त्यस्तो निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(३) प्रहरी कर्मचारीको विधुर पति वा विधवा पत्नीले निजको पति वा पत्नी सेवामा छँदै वा निवृत्तिभरण पाउन थालेको सात वर्ष नपुग्दै मृत्यु भई उपदफा (१) बमोजिम पारिवारिक निवृत्तिभरण पाउने भएमा सो निवृत्तिभरण पाउने अवधि भुक्तान भएको मिति देखी र त्यस्तो निवृत्तिभरण नपाउने भएमा वा निजको पति वा पत्नीले निवृत्तिभरण पाउन थालेको सात वर्ष व्यतित भई सकेपछि मृत्यु भएकोमा निजको मृत्यु भएको मिति देखि जीवनभर निजले पाउने निवृत्तिभरणको आधा रकम पाउनेछ ।

(४) बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा तलबको सुरु अंकमा जति वृद्धि भएको छ त्यसको दुई तिहाई रकम उपदफा (१), (२) र (३) अनुसार पारिवारिक निवृत्तिभरण पाईरहेका व्यक्तिले खाईपाई आएको पारिवारिक निवृत्तिभरण रकममा पनि थप गरिनेछ ।

(५) कुनै प्रहरी कर्मचारीको यस ऐन बमोजिम पाउने कुनै रकम लिन नपाउँदै मृत्यु भएमा सो रकम निजको परिवारको सदस्यहरू मध्ये यस ऐन बमोजिम निजको निवृत्तिभरण वा उपदान पाउने ठहरिएको व्यक्तिले लिन पाउनेछ ।

(६) निवृत्तिभरण वा उपदान दिँदा मृतक प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो परिवारका सदस्य मध्येमा वा नाबालक भाइ वा अविवाहिता दिदी बहिनीलाई इच्छाएको नभए सो रकम निजको परिवारको सदस्य मध्ये प्रचलित कानून बमोजिमको हकवालालाई दिईनेछ ।

७०. **अशक्त वृत्ति:** (१) कुनै प्रहरी कर्मचारी आफ्नो पदको कर्तव्य पालना गर्दा वा तालिमको सिलसिलामा दुर्घटना वा आघातमा परी अङ्गभङ्ग भई वा चोटपटक लागि शारीरिक वा मानसिक रूपमा प्रहरी सेवामा बहाल रहन अशक्त भएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले निजको जीविकाको निमित्त बाँचुन्जेलसम्म अशक्तवृत्तिको रूपमा उपदफा (२) मा लेखिए बमोजिम

निवृत्तिभरण सहित उपदफा (४) मा लेखिए बमोजिमको अशक्त भत्ता पाउनेछ ।

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनका लागि "मानसिक रूपमा अशक्त" भन्नाले प्रदेश सरकारले गठन गरेको मेडिकल बोर्डबाट मानसिक रूपमा अशक्त भई प्रहरी सेवामा काम काज गर्न असक्षम भनी सिफारिस गरेको व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अशक्त भएको प्रहरी कर्मचारीको सेवा अवधि निवृत्तिभरण पाउने अवधि पुगेको भए निजले (कायम मुकायम, कार्यवाहक वा निमित्त भई काम गरेको भए सो को समेत) तत्काल खाईपाई आएको तलबले दफा ६७ को उपदफा (२) बमोजिम हिसाब गरी हुन आउने रकम बराबर अशक्त निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(३) अशक्त प्रहरी कर्मचारीको सेवा अवधि निवृत्तिभरण पाउने अवधि भन्दा घटी भएमा यस ऐन बमोजिम निवृत्तिभरण पाउने वर्ष पुर्याउन नपुग प्रत्येक पूरा वा चानचुन वर्षको निमित्त दामासाहीबाट कट्टी गरी बाँकी हुन आउने रकम निवृत्तिभरण बापत पाउनेछ तर यसरी कट्टी गर्दा एक तिहाई भन्दा बढी रकम कट्टी गरिने छैन ।

(४) प्रहरी कर्मचारीले अशक्तता बापत उपदफा (२) र (३) बमोजिम पाउने अशक्त निवृत्तिभरणको अतिरिक्त थप पाउने मासिक अशक्त भत्ताको रकम निजले खाईपाई आएको तलबको बीस प्रतिशत बराबर हुनेछ र गम्भिर रूपमा अशक्त प्रहरी कर्मचारीको हकमा निजको जीवनभर निजले खाइपाई आएको अशक्त भत्ताको बीस प्रतिशत रकम कुरुवा खर्चको रूपमा थप सुविधा समेत दिईनेछ ।

तर, अशक्तवृत्ति पाएका वा पाउने ठहरिएका प्रहरी कर्मचारीले पछि कुनै सेवामा पुनः प्रवेश पाएमा निजले यस ऐन

बमोजिमको अशक्तवृत्ति पाउने छैन र पाईसकेको अशक्तवृत्ति रकम भने फिर्ता गर्नु पर्ने छैन ।

(५) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै प्रहरी कर्मचारी गम्भिर रूपमा अशक्त भएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीलाई एक तह पदोन्नति गरी सेवाबाट अवकाश दिईनेछ र निजले उमेरको हदले अवकाश प्राप्त गर्ने अवधि ननाघने गरी बढीमा सात वर्षसम्म खाईपाई आएको पूरा तलब पाउनेछ ।

स्पष्टिकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "गम्भिर रूपमा अशक्त" भन्नाले हतियारधारी समूहको कारवाही वा कुनै प्रकारको सशस्त्र मुठभेड वा आक्रमण, विस्फोटन वा हतियारधारी समूह वा त्यस्तै अन्य समूह विरुद्धको कारवाहीमा खटिएका बखत कुनै आकस्मिक दुर्घटनामा परी वा लडी वा कुनै प्रकारको हतियारको चोटबाट प्रहरी सेवाको निमित्त काम गर्न अशक्त भएको अवस्था सम्झनुपर्छ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम पूरा तलब पाउने अवधि व्यतित भए पछि निवृत्तिभरण पाउने अवधि भन्दा कम सेवा अवधि भएको प्रहरी कर्मचारीले निवृत्तिभरण पाएको अवधिसरह र निवृत्तिभरण पाउने अवधिभन्दा बढी सेवा अवधि भएको प्रहरी कर्मचारीले सोही बमोजिम निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(७) उपदफा (१) वा (५) बमोजिम चोटपटक लाग्न गई उपचार गराउँदा लाग्ने खर्चको पूरा रकम सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीले पाउनेछ र यस्तो उपचार खर्च प्रहरी कर्मचारीले दफा ७६ बमोजिम पाउने औषधी उपचार खर्चमा कट्टा गरिने छैन ।

(८) उपदफा (५) बमोजिम सुविधा पाएको अवधिमा समान पदको बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा तलबको सुरु अंकमा जति रकम वृद्धि भएको छ सोही बराबरको रकम अवकाश प्राप्त प्रहरी कर्मचारीले पाउने तलब रकममा समेत वृद्धि हुनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(९) उपदफा (१), (२), (३), (४) र (५) बमोजिम सुविधा पाएको अवकाश प्राप्त प्रहरी कर्मचारीको मृत्यु भएमा त्यस्तो सुविधा पाएको सात वर्ष नपुगेसम्म निजको परिवारले निजले पाए सरह नै सम्पूर्ण सुविधा पाउनेछ र सात वर्ष पुगे पछि दफा ६९ बमोजिम निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(१०) बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलब वृद्धि हुँदा समान स्तरको प्रहरी कर्मचारीको तलबको सुरु अंकको रकममा जति प्रतिशत वृद्धि भएको छ सोही प्रतिशतले यस दफा बमोजिमको अशक्त वृत्तिको रकममा समेत वृद्धि हुनेछ ।

(११) अशक्तवृत्ति प्रदान गर्ने प्रयोजनको लागि मन्त्रालयले अशक्तताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ ।

७१. असाधारण पारिवारिक निवृत्तिभरण र उपदान: (१) कुनै प्रहरी कर्मचारी आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा वा तालिम लिँदा कुनै चोटपटक लागी तत्कालै मृत्यु भएमा वा त्यसैको कारणबाट निको नहुँदै मृत्यु भएमा निजको नोकरी जतिसुकै वर्ष पुगेको भएतापनि मृतक प्रहरी कर्मचारीको परिवारको सदस्य मध्ये दफा ७० को उपदफा (५) बमोजिमको व्यक्तिलाई त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले खाइपाई आएको तलबको आधा पारिवारिक निवृत्तिभरण र देहाय बमोजिम असाधारण पारिवारिक उपदान समेत दिइनेछ:

(क) दश वर्षसम्मको सेवा अवधि नपुग्दै मृत्यु भएमा निजले खाइपाई आएको छ महिनाको तलब बराबरको रकम,

(ख) दश वर्ष देखि बीस वर्षसम्मको सेवा अवधि पूरा गरी मृत्यु भएमा निजले खाइपाई आएको नौ महिनाको तलब बराबरको रकम,

(ग) बीस वर्ष भन्दा बढी जतिसुकै सेवा अवधि पूरा गरी मृत्यु भएमा निजले खाइपाई आएको एक वर्षको तलब बराबरको रकम ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै प्रहरी कर्मचारी आफ्नो कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा मृत्यु भएमा मृतक प्रहरी कर्मचारीलाई मरणोपरान्त एक तहमाथिको पदमा पदोन्नति दिई सोही पद अनुसारको पूरा तलब निजको परिवारले त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको उमेरको हदले अवकाश प्राप्त गर्ने अवधि ननाघने गरी बढीमा सात वर्षसम्म पाउनेछ ।

स्पष्टिकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा भएको मृत्यु" भन्नाले हतियारधारी समूहको कारबाही वा अन्य कुनै प्रकारको सशस्त्र मुठभेड वा आक्रमण वा विस्फोटन वा हतियारधारी समूह वा त्यस्तै अन्य समूह विरुद्धको कारबाहीमा वा विपद उद्धारमा खटिएका बखत वा प्रचलित कानुन बमोजिम ड्युटिमा खटिएको अवस्थामा भीर, पहरा, खोलानालामा लडी वा कुनै पनि प्रकारको हतियारको चोटबाट वा कुनै आकस्मिक दुर्घटनामा परी तत्कालै वा सोही कारणले निको नभई मृत्यु भएको अवस्था सम्झनुपर्छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पूरा तलब पाउने अवधि व्यतित भएपछि मृतक प्रहरी कर्मचारीको सेवा अवधि निवृत्तिभरण पाउने अवधि भन्दा कम भएमा निवृत्तिभरण पाउने अवधि सरह र निवृत्तिभरण पाउने अवधि भन्दा बढी सेवा अवधि भएमा सोही बमोजिम मृतक प्रहरी कर्मचारीको परिवारले निवृत्तिभरण पाउनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम असाधारण पारिवारिक निवृत्तिभरण त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको विधुर पति वा विधवा पत्नी, बाबु, आमा भए आजीवन र छोरा वा अविवाहित छोरी भए एक्काईस वर्षको उमेर पूरा

नगरेसम्म वा सरकारी सेवामा प्रवेश गरेको भएमा जुन अगाडि हुन्छ सो मितिसम्म पाउनेछ ।

तर, त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको विधुर पति वा विधवा पत्नीले अर्को विवाह गरेमा निजले त्यस्तो निवृत्तिभरण सुविधा पाउने छैन ।

(५) उपदफा (२) बमोजिम प्रहरी कर्मचारीको परिवारले तलब पाईरहेको अवस्थामा बहालवाला प्रहरी कर्मचारीको तलबमानमा वृद्धि भएमा प्रहरी कर्मचारीको परिवारले पाउने तलबमा समेत सोही बमोजिम वृद्धि हुनेछ ।

७२. सन्ततिवृत्ति र शैक्षिक वृत्ति: (१) कुनै प्रहरी कर्मचारी दफा ७१ बमोजिमको अवस्था परी आजीवन काम गर्न नसक्ने गरी अशक्त भएमा वा दफा ७० बमोजिमको अवस्था परी मृत्यु भएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको बढीमा दुई सन्ततिलाई तोकिए बमोजिम सन्ततिवृत्ति दिईनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सन्ततिवृत्ति छोरा वा अविवाहित छोरी भए एक्काइस वर्षको उमेर पूरा गरेको वा सरकारी सेवामा प्रवेश गरेको जुन अगाडि हुन्छ सो मितिसम्म सम्म पाउनेछ ।

(३) कुनै प्रहरी कर्मचारी दफा ७० बमोजिम अशक्त भएमा वा दफा ७१ बमोजिम मृत्यु भएमा त्यस्तो अशक्त वा मृतक प्रहरी कर्मचारीको बढीमा दुई सन्ततिलाई अठार वर्षको उमेर पूरा नभएसम्म उपदफा (१) बमोजिमको सन्ततिवृत्तिको अतिरिक्त तोकिए बमोजिमको शैक्षिकवृत्ति समेत दिईनेछ ।

७३. एक मात्र निवृत्तिभरण पाउने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै प्रहरी कर्मचारीको परिवारलाई दफा ६९, दफा ७० वा दफा ७१ बमोजिम प्राप्त हुने पारिवारिक निवृत्तिभरण मध्ये कुनै एक पारिवारिक निवृत्तिभरण मात्र प्राप्त हुनेछ ।

७४. निवृत्तिभरण सम्बन्धी कार्यविधि: निवृत्तिभरण तथा उपदान सम्बन्धी अन्य व्यवस्था र कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

७५. नोकरी अवधिको गणना: (१) यस परिच्छेदको प्रयोजनको निमित्त नोकरी अवधिको गणना गर्दा प्रहरी सेवाको कुनै पदमा स्थायी नियुक्ति भई नोकरी गरेको जम्मा अवधि (बीचमा टुटेको भए सो टुटेको अवधि कटाई) र प्रदेश प्रहरी सेवामा समायोजन वा नियुक्ति भई नोकरी गरेको जम्मा अवधि समेत गणना गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अवकाश पाईसकेको व्यक्ति अदालतको फैसला वा यस ऐन बमोजिम हुने विभागीय सजाय उपर परेको पुनरावेदनमा भएको निर्णय बमोजिम प्रहरी सेवा वा पदमा पुनः बहाली भएमा निजले पहिले पाएको उपदानको रकम फिर्ता गरेमा मात्र निजको पहिलेको नोकरी जोडिनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम नोकरी अवधि गणना गर्दा निलम्बन रहेको अवधिलाई समेत गणना गरिनेछ।

७६. औषधी उपचार खर्च: (१) प्रहरी कर्मचारीले सेवा अवधिभर प्रहरी अधिकृत भए बाह्र महिना बराबरको र प्रहरी जवान देखि प्रहरी वरिष्ठ नायब निरीक्षकसम्मको प्रहरी भए अठार महिना बराबरको खाइपाई आएको तलब रकमसम्म उपचार खर्च बापत तोकिए बमोजिम पाउनेछ।

(२) कुनै प्रहरी कर्मचारी वा निजको परिवारको सदस्य बिरामी भएमा उपदफा (१) बमोजिम पाउने रकममा नबढ्ने गरी देहाय बमोजिम भएको खर्चको रकम दिईनेछ:

(क) रोगको उपचारको निमित्त स्वीकृत चिकित्सकले जाँच गर्दा लागेको प्रेस्क्रिप्सन बमोजिम खरिद गरेका औषधी खर्च,

(ख) स्वास्थ्य संघ संस्थामा भर्ना हुँदा र उपचार गराउँदा लागेको बिल बमोजिमको खर्च,

- (ग) अस्पताल र स्वीकृत चिकित्सक पनि नभएको ठाउँमा भएको उपचारमा सम्बन्धित कार्यालयको प्रमुखले, कार्यालय प्रमुखको हकमा तालुक कार्यालयको प्रमुखले र प्रहरी महानिरीक्षकको हकमा मन्त्रालयको सचिवले सिफारिस गरेको खर्च,
- (घ) प्लाष्टिक सर्जरी बाहेक सबै किसिमको चिरफार (सर्जिकल अप्रेशन) गर्दा लागेको बिल बमोजिमको खर्च,
- (ङ) चश्मा, दाँत, हेयरिङ्ग आदि उपकरणको लागि प्रदेश सरकारले समय समयमा आदेश जारी गरी तोकिदिएको हदसम्मको रकममा लागेको बिल बमोजिमको खर्च,
- (च) आफ्नो घर वा डेरा छाडी अर्को जिल्लामा वा विदेशमा गई औषधी उपचार गराउँदा त्यस्तो स्थानसम्म पुग्दा र फर्कँदाको बिरामीको र कुरुवा चाहिने अवस्था भए एक जना कुरुवासम्मको यातायात खर्चको पुरै रकम र खाना खर्च बापत निज बिरामी प्रहरी कर्मचारीले पाउने दैनिक भत्ताको पचहत्तर प्रतिशत रकम ।

स्पष्टीकरण: यस उपदफाको प्रयोजनको लागि “स्वीकृत चिकित्सक” भन्नाले सरकारी सेवामा रहेको वा प्रचलित कानून बमोजिम चिकित्सकका रूपमा दर्ता भएका मेडिकल वा आयुर्वेद डाक्टरलाई सम्झनुपर्छ ।

(३) सरकारी कामको सिलसिलामा खटिँदा चोटपटक लाग्न गई त्यस्तो चोटपटकको नेपालभित्र औषधी उपचार हुन नसक्ने भनि

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

प्रदेश सरकारद्वारा गठित मेडिकल बोर्डले सिफारिस गरेको प्रहरी कर्मचारीले विदेशमा गई उपचार गराउन चाहेमा निजलाई प्रदेश सरकारले उचित ठहर्याएको थप आर्थिक सहायता दिन सक्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम पाउने उपचार खर्च कुनै प्रहरी कर्मचारीले पेशकीको रूपमा लिन चाहेमा र सोको कारण मनासिब देखिए यस दफाको अधीनमा रही पछि हिसाब बुझाउने गरी पेशकी रकम दिन सकिनेछ र त्यसरी पेशकी दिएको रकमको हिसाब गर्दा उपचार बापत पाउने रकम भन्दा बढी हुन आएमा बढी भएजति रकम सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीको तलबबाट किस्ताबन्दीमा कट्टी गरिनेछ ।

त्यसरी कट्टी गर्नु पर्ने रकम भुक्तान नहुँदै सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारी वा निजको परिवारको सदस्यको मृत्यु भएमा सो कट्टी गर्न बाँकी रहेको रकम मिन्हा हुनेछ ।

(५) भविष्यमा सरकारी सेवाको लागि अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिएकोमा बाहेक अन्य अवस्थामा सेवाबाट अलग हुने प्रहरी कर्मचारीले यस दफा बमोजिम सेवा अवधिभरमा पाउने उपचार खर्च मध्ये केही रकम लिई वा नलिई उपचार खर्च लिन बाँकी भएको भए त्यस्तो बाँकी रकम एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(६) निवृत्तिभरण पाउने गरी सेवाबाट अवकाश पाएको प्रहरी कर्मचारीले उपदफा (५) बमोजिमको रकम र पच्चीस वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको रहेछ भने उपदफा (१) बमोजिम पाउने उपचार खर्चमा थप दश प्रतिशत रकम निजले नोकरीबाट अलग हुँदा एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(७) कुनै प्रहरी कर्मचारी दश वर्षको सेवा अवधि नपुग्दै भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी बर्खास्त गरिएकोमा बाहेक अरु जुनसुकै व्यहोराबाट सेवाबाट अलग भएमा पनि

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

दश वर्षको सेवा अवधि मानी त्यसको दामासाहीले यस दफा बमोजिमको उपचार खर्च दिइनेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम स्वास्थ्य संस्थामा भर्ना भई वा विदेशमा गई उपचार गराउनु पर्दा बाहेक प्रहरी कर्मचारीलाई एक वर्षमा निजले खाइपाई आएको डेढ महिनाको तलब बराबरको रकम भन्दा बढी उपचार खर्च दिइने छैन ।

(९) यस दफा बमोजिम प्रहरी कर्मचारीले पाएको उपचार खर्चको विवरण खर्च लेखे कार्यालयले प्रहरी कर्मचारीको व्यक्तिगत अभिलेख राखी प्रहरी किताबखानामा समेत पठाउनु पर्नेछ ।

(१०) दुर्गम क्षेत्रमा रहेका प्रहरी कर्मचारी वा निजको परिवारलाई रोग लागि स्थानीय स्वास्थ्य केन्द्रबाट उपचार हुन नसकी ज्यान समेत जोखिम हुने अवस्था परेको कुरा जिल्ला स्वास्थ्य केन्द्रले सिफारिस गरेमा उपचारको सुविधा भएको ठाउँमा लैजाँदा र त्यहाँबाट फर्काउँदा लाग्ने खर्च प्रदेश सरकारले दिनेछ ।

(११) प्रहरी कर्मचारीको सगोलको पति वा पत्नी, आमा, बाबु वा नावालक छोरा छोरी बिरामी भएमा यस ऐन बमोजिम पाउने अधिकतम उपचार खर्चको रकमबाट कट्टा हुने गरी बिल बमोजिम भएको उपचार खर्चको नब्बे प्रतिशतसम्मको रकम सम्बन्धित कर्मचारीले लिन पाउनेछ ।

(१२) उपदफा (११) बमोजिमको उपचार खर्चको माग गर्दा रोगको निदान उल्लेख गरिएको चिकित्सकको प्रेस्क्रिप्शन पेश गर्नु पर्नेछ र यस उपदफा बमोजिम पाउने उपचार खर्च एक पटकमा सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीले खाईपाई आएको एक महिनाको तलब भन्दा बढी हुने छैन ।

(१३) उपदफा (११) र (१२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रहरी कर्मचारीको सगोलको पति, पत्नी, आमा, बाबु वा

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

छोराछोरी कुनै सरकारी सेवामा वा सरकारी स्वामित्व वा नियन्त्रणमा भएको संगठित संस्थाको सेवामा बहालवाला कर्मचारी भएमा त्यस्तो उपचार खर्च पाउने छैन।

(१४) झुट्टा व्यहोरा पेस गरी यस दफा बमोजिम उपचार खर्च माग गर्ने वा प्राप्त गर्ने प्रहरी कर्मचारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ र त्यस्तो झुट्टा व्यहोरा प्रमाणित गर्ने स्वीकृत चिकित्सकलाई कारबाही गर्न व्यवसायिक इजाजत दिने सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाइनेछ साथै त्यस्तो चिकित्सक बहालवाला कर्मचारी भए निजलाई विभागीय कारबाही समेत हुनेछ।

७७. तलबको उल्लेख: (१) यस परिच्छेदमा जहाँ-जहाँ तलबको उल्लेख भएकोछ त्यसले सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीले तत्काल खाईपाई आएको तलब रकम (तलब वृद्धि समेत) लाई जनाउँछ।

(२) दफा ६६, दफा ६७ को प्रयोजनको लागि “आखिरी तलब” भन्नाले प्रहरी कर्मचारीको अवकाश प्राप्त गर्ने अवस्थाको तलबलाई जनाउँछ र त्यसरी अवकाश प्राप्त गर्ने अवस्थामा कुनै प्रहरी कर्मचारी निलम्बनमा रहेको भए त्यस्तो अवधिको निमित्त पनि पुरै तलबको हिसाब गरिनेछ।

७८. सेवा सर्त तथा सुविधा परिवर्तन: कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीलाई निजको नियुक्ति हुँदाका बखत कायम रहेको तलब, उपदान, निवृत्तिभरण र त्यस्तै अन्य सुविधा सम्बन्धी सेवाका सर्तहरूमा निजलाई प्रतिकूल असर पर्ने गरी कुनै परिवर्तन गरिने छैन।

७९. योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तिभरण: (१) यस ऐनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ भए पछि यस ऐन बमोजिम नियुक्त हुने प्रहरी कर्मचारीको उपदान वा निवृत्तिभरणका लागि प्रदेश सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तिभरणको व्यवस्था गर्नेछ।

(२) योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तिभरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-११

बिदा सम्बन्धी व्यवस्था

८०. बिदा: (१) प्रहरी कर्मचारीले देहाय बमोजिमका बिदा पाउनेछन्:

- (क) भैपरी आउने बिदा
- (ख) घर बिदा
- (ग) बिरामी बिदा
- (घ) किरीया बिदा
- (ङ) प्रसूति बिदा
- (च) प्रसूति स्यहार बिदा
- (छ) सट्टा बिदा
- (ज) अध्ययन बिदा

(२) बिदा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ

।

८१. भैपरी आउने बिदा: (१) प्रहरी कर्मचारीले प्रत्येक वर्ष बाह्र दिनमा नबढाई भैपरी बिदा पाउनेछ।

(२) भैपरी आउने बिदा साधारणतः एक पटकमा बढीमा चार दिनसम्म लिन पाइनेछ ।

(३) एक वर्षको भैपरी आउने बिदा सञ्चित गरी अर्को वर्ष लिन पाइने छैन ।

(४) भैपरी आउने बिदामा बसेको प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब, भत्ता र रासन पाउनेछ ।

८२. घर बिदा: (१) प्रहरी कर्मचारीले प्रत्येक वर्ष तीस दिनका दरले घर बिदा पाउनेछ ।

(२) प्रहरी कर्मचारीले आफूले पाउने घर बिदा बढीमा एक सय असी दिनसम्म सञ्चित गरी राख्न पाउनेछ र एक सय असी दिन भन्दा बढी बिदा सञ्चित भएमा सञ्चित रहेको घर बिदा बापत निजले खाइपाई आएको तलबको दरले हुन आउने रकम हरेक वर्ष निजको पदाधिकार रहेको कार्यालयबाट भुक्तानी पाउनेछ ।

(३) प्रहरी कर्मचारी कुनै कारणले सेवाबाट अवकाश भएमा निजको सञ्चित रहेको घर बिदा बापत निजको पदाधिकार रहेको कार्यालयबाट खाइपाई आएको तलबको दरले हुन आउने रकम एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(४) घर बिदामा बसेको प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब, भत्ता र रासन पाउनेछ ।

(५) निलम्बनमा रहेको प्रहरी कर्मचारीले सो अवधि भरको घर बिदा पाउने छैन ।

(६) सञ्चित रहेको घर बिदाको रकम लिन नपाउँदै कुनै प्रहरी कर्मचारीको मृत्यु भएमा त्यस्तो सञ्चित घर बिदाको रकम दफा ६९ को उपदफा (५) बमोजिमको व्यक्तिले एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

८३. **बिरामी बिदा:** (१) आफ्नो पदको कर्तव्यपालन गर्दा चोटपटक लाग्न गई वा बिरामी हुन गई अस्पतालमा भर्ना भई उपचार गराउँदा लाग्ने दिन बाहेक प्रत्येक प्रहरी कर्मचारीले प्रत्येक वर्ष बाह्र दिन तलब, भत्ता र रासन सहित बिरामी बिदा पाउनेछ ।

(२) प्रहरी कर्मचारीले बिरामी बिदा सञ्चित गर्न सक्नेछ र जुनसुकै व्यहोराबाट निज सेवाबाट अलग भएमा निजको सञ्चित बिरामी बिदा बापत आफ्नो पदाधिकार रहेको पदबाट खाइपाई आएको मासिक तलबका दरले हुन आउने रकम एकमुष्ट लिन पाउनेछ । सञ्चित रहेको बिरामी बिदाको रकम लिन नपाउँदै कुनै प्रहरी कर्मचारीको मृत्यु भएमा

त्यस्तो सञ्चित बिरामी बिदाको रकम दफा ६९ को उपदफा (५) बमोजिमको व्यक्तिले एकमुष्ट लिन पाउनेछ ।

(३) पाँच दिन भन्दा बढी अवधिको बिरामी बिदा माग गर्ने प्रहरी कर्मचारीले स्वीकृत चिकित्सकको प्रमाणपत्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

तर यस्तो प्रमाणपत्र पेश गर्न साधारणतया सम्भव छैन भन्ने बिदा दिने अधिकारीलाई विश्वास भएमा निजले सो व्यहोरा खुलाई प्रमाणपत्र बिना नै बिदा स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।

(४) कुनै ठूलो वा कडा रोग लागी उपचार गर्न सञ्चित बिरामी बिदाबाट नपुग हुने भएमा स्वीकृत चिकित्सकको प्रमाणपत्र पेश गरेमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले बढीमा पैतालीस दिनसम्म थप बिरामी बिदा पेशकीको रूपमा पाउन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको पेशकी बिरामी बिदा त्यस्तो बिदा लिने प्रहरी कर्मचारीको सञ्चित रहेको वा पछि सञ्चित हुने घर बिदाबाट कट्टा गरिनेछ र त्यसरी कट्टा गर्दा प्रत्येक एक दिनको घर बिदाबाट दुई दिनको दरले पेशकी बिरामी बिदा कट्टा गरिनेछ ।

(६) निलम्बनमा रहेको प्रहरी कर्मचारीले सो अवधिभरको बिरामी बिदा पाउने छैन ।

८४. **किरिया बिदा:** (१) कुनै प्रहरी कर्मचारीले कुल धर्म अनुसार आफैं किरिया बस्नु परेमा वा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीको पति, पत्नी, बाबु, आमा, बाजे, बज्यै, छोरा, छोरी वा सासू ससुराको मृत्यु भएमा पन्ध्र दिन किरिया बिदा पाउनेछ र त्यस्तो बिदा लिएको विवरणको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(२) किरिया बिदामा बस्दा प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब, भत्ता र रासन पाउनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(३) उपदफा (१) बमोजिम बिदा लिने प्रहरी कर्मचारीले बिदापछि कार्यालयमा हाजिर भए पछि मृत व्यक्तिको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र र मृत व्यक्तिसँगको नाता प्रमाणित पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम प्रमाणपत्र पेश नगर्ने प्रहरी कर्मचारीको त्यस्तो बिदाको अवधि निजले पाउने अन्य बिदाबाट कट्टा गरिनेछ ।

८५. प्रसूति बिदा: (१) महिला प्रहरी कर्मचारी गर्भवती भएमा निजले सुत्केरीको अघि वा पछि गरी अन्ठानब्बे दिन प्रसूति बिदा पाउनेछ ।

(२) प्रसूति बिदा बस्ने महिला प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब, भत्ता र रासन पाउनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रसूति बिदा लिएका महिला प्रहरी कर्मचारीले चाहेमा कुनै पनि बिदाबाट कट्टी नहुने गरी थप तीन महिनासम्म बेतलबी प्रसूति बिदा लिन सक्नेछन र यस्तो बिदा लिँदा उपदफा (१) बमोजिमको बिदासँग लगातार रूपमा लिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) र (३) बमोजिमको बिदाको विवरणको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम बेतलबी बिदामा बसेको अवधि समेत निजको सेवा अवधिमा जोडिनेछ ।

८६. प्रसूति स्याहार बिदा: (१) कुनै पुरुष प्रहरी कर्मचारीको पत्नी सुत्केरी हुने भएमा त्यस्तो कर्मचारीले सुत्केरीको अघि वा पछि गरी पन्ध्र दिन प्रसूति स्याहार बिदा लिन पाउनेछ ।

(२) प्रसूति स्याहार बिदा सेवा अवधिभरमा दुई पटक मात्र लिन पाइनेछ ।

(३) प्रसूति स्याहार बिदामा बस्ने प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब, भत्ता र रासन पाउनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(४) प्रसूति स्याहार बिदा लिएको प्रहरी कर्मचारीले बिदा लिएको मितिले तीन महिना भित्रमा बच्चाको जन्मदर्ता प्रमाणपत्र कार्यरत कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको अवधिभित्र त्यस्तो प्रमाणपत्र पेश नगर्ने प्रहरी कर्मचारीको त्यस्तो अवधि निजले पाउने अन्य बिदाबाट कट्टा गरिनेछ ।

(६) प्रसूति स्याहार बिदाको अभिलेख सम्बन्धित कार्यालयले अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ ।

(७) प्रसूति बिदा तथा प्रसूति स्याहार बिदा पाएको प्रहरी कर्मचारीलाई बच्चाको स्याहारको निमित्त बढीमा दुई बच्चाका लागि प्रति बच्चा पाँच हजार रूपैयाँ शिशु स्याहार भत्ता दिइनेछ ।

८७. सट्टा बिदा: प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो धर्म, संस्कृति अनुसार मनाउने प्रमुख चाडपर्वको बिदाको दिनमा काम गरे बापत बढीमा सात दिनमा नबढाई सट्टा तलबी बिदा पाउनेछ र त्यस्तो बिदा एक वर्षभित्रमा आलोपालो मिलाई कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृति भए बमोजिम लिनु पर्नेछ ।

८८. अध्ययन बिदा: (१) प्रदेश प्रहरीलाई उपयोगी र अति आवश्यक पर्ने विषयमा नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारलाई प्राप्त भएको छात्रवृत्तिमा मन्त्रालयको स्वीकृति लिई खुल्ला प्रतियोगितामा वा अन्तर विभागीय प्रतियोगितामा छानिई वा नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट मनोनयन भई अध्ययन गर्न जाने प्रहरी कर्मचारीले अध्ययन अवधिभर अध्ययन बिदा पाउन सक्नेछ ।

(२) प्रहरी कर्मचारीले सेवा अवधि भरमा एकै पटक वा पटक पटक गरी तीन वर्षसम्म अध्ययन बिदा पाउनेछ । तर प्रदेश सरकारले आवश्यक ठानेमा अध्ययन बिदाको अवधिमा दुई वर्ष थप गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्राविधिक प्रहरी समूह अन्तर्गत स्वास्थ्य उपसमूहका प्रहरी निरीक्षक वा सोभन्दा मुनिका दर्जामा खुल्ला प्रतियोगिताद्वारा नियुक्ति भएका प्रहरी कर्मचारीले सेवा अवधिभर एकै पटक वा पटक पटक गरी बढीमा छ वर्ष अध्ययन बिदा पाउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै अध्ययनका निमित्त मनोनयन भई अध्ययन बिदा लिई गएको प्रहरी कर्मचारीले थप बिषयमा अध्ययन गर्न वा थप उपाधि हासिल गर्नका निमित्त अध्ययन बिदा पाउने छैन ।

(५) उपदफा (३) बमोजिम अध्ययन बिदा लिएको प्रहरी कर्मचारीले अध्ययन पूरा गरी सेवामा हाजिर भएको तीन वर्ष पूरा नभई पुनःअध्ययन बिदा पाउने छैन ।

(६) अध्ययन बिदामा बसेको प्रहरी कर्मचारीले पूरा तलब पाउनेछ ।

(७) प्रदेश प्रहरीको सम्बन्धित सेवालार्इ उपयोगी र आवश्यक पर्ने बिषयमा विभागीय प्रमुखको सिफारिसमा प्रदेश सरकारको पूर्व स्वीकृति लिई निजी खर्चमा अध्ययन गर्न जाने प्रहरी कर्मचारीलार्इ उपदफा (२) बमोजिम अध्ययन बिदा दिन सकिनेछ ।

(८) उपदफा (६) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपदफा (७) बमोजिम अध्ययन बिदामा बस्ने प्रहरी कर्मचारीले अध्ययन बिदामा रहेको अवधिको तलब पाउने छैन ।

(९) कम्तिमा छ वर्ष सेवा अवधि नपुगेको प्रहरी कर्मचारीले अध्ययन बिदा पाउने छैन ।

(१०) अध्ययन बिदा लिने वा अध्ययन काज तालिममा बस्ने प्रहरी कर्मचारीले अध्ययन गर्न जानु भन्दा अघि त्यस्तो अध्ययन बिदा वा अध्ययन काज तालिम पूरा गरी फर्केर आई आफ्नो सेवामा

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

देहाय बमोजिमको अवधिसम्म अनिवार्य रूपमा सेवा गर्नु पर्नेछ र यसरी अध्ययन बिदामा जानु अघि यस दफा बमोजिम सेवा गर्ने कबुलियतनामा गर्नु पर्नेछः

	अध्ययनको अवधि	सेवा गर्नुपर्ने न्यूनतम अवधि
(क)	तीन महिनासम्म	एक वर्ष
(ख)	तीन महिनादेखि छ महिनासम्म	डेढ वर्ष
(ग)	छ महिनादेखि नौ महिनासम्म	दुई वर्ष
(घ)	नौ महिनादेखि एक वर्षसम्म	तीन वर्ष
(ङ)	एक वर्षदेखि दुई वर्षसम्म	पाँच वर्ष
(च)	दुई वर्षदेखि तीन वर्षसम्म	छ वर्ष
(छ)	तीन वर्षदेखि चार वर्षसम्म	सात वर्ष
(ज)	चार वर्ष वा सो भन्दा बढि अवधि	आठ वर्ष

(११) अध्ययन बिदा लिई वा अध्ययन काज तालिममा गई फर्किएका प्रहरी कर्मचारीले उपदफा (१०) बमोजिमको अवधिसम्म अनिवार्य सेवा नगरेमा अध्ययन बिदा वा तालिम काज अवधिमा पाएको तलब भत्ता, अध्ययनको लागि नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको तर्फबाट खर्च व्यहोरिएको भए सो खर्च तथा कबुलियतनामामा उल्लेख भएका अन्य रकम समेत निजबाट सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरिनेछ ।

(१२) कुनै योजना वा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्नका निमित्त अत्यावश्यक तालिम प्राप्त गर्नका लागि प्रदेश सरकारले कुनै प्रहरी कर्मचारीलाई मनोनयन गरी खटाएमा त्यस्तो तालिम अवधिभर निजलाई काजको रूपमा पठाइनेछ र सो अवधिभर निजले पूरा तलब पाउनेछ ।

तर यस प्रकारको काज तालिमको निमित्त मात्र हुनु पर्नेछ र कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीलाई शैक्षिक उपाधी हासिल गर्न पठाउँदा तालिम काज दिइने छैन ।

(१३) यस दफा बमोजिम अध्ययनका लागि एक पटक बेतलबी अध्ययन बिदा स्वीकृत भई सकेपछि सो बिदाको अवधिलाई तलबी अध्ययन बिदामा परिणत गरिने छैन ।

८९. **बिदा दिने अधिकारी:** (१) कार्यालय प्रमुखले भैपरी आउने बिदा वा बिरामी बिदा बस्नु पर्ने भएमा बिदा बसी तालुक कार्यालयबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ ।

(२) प्रहरी निरीक्षक र सोभन्दा माथिल्लो अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहेको कार्यालयका प्रहरी कर्मचारीलाई सबै किसिमको बिदा र प्रहरी निरीक्षक र सोभन्दा माथिल्ला अधिकृतलाई भैपरी आउने बिदा, बिरामी बिदा र क्रिया बिदा सोही कार्यालय प्रमुखले दिन सक्नेछ ।

(३) प्रहरी निरीक्षक र सोभन्दा माथिल्लो प्रहरी अधिकृतलाई घर बिदा एक तह माथिको तालुक कार्यालयको प्रमुखले दिन सक्नेछ ।

(४) प्रहरी निरीक्षक भन्दा माथिल्लो तहको प्रहरी कर्मचारी कार्यालय प्रमुख रहेको कार्यालयको कर्मचारीलाई घर बिदा बाहेक अरू बिदा सोही कार्यालय प्रमुखले र घर बिदा एक तह माथिको तालुक कार्यालयको प्रमुखले दिन सक्नेछ ।

(५) प्रदेश प्रहरी कार्यालयको प्रहरी निरीक्षक र सो भन्दा माथिल्लो प्रहरी अधिकृतलाई भैपरी आउने र बिरामी बिदा सम्बन्धित शाखा प्रमुखले र अरू बिदा प्रदेश प्रहरी प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकारीले दिन सक्नेछ ।

(६) प्रहरी कर्मचारीको अध्ययन विदा प्रदेश प्रहरी कार्यालयको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्वीकृत गरे बमोजिम हुनेछ ।

९०. **बिदा लिने कार्यविधि:** (१) बिदा लिन चाहने प्रहरी कर्मचारीले आफूलाई चाहिएको बिदाको अवधि, कारण र विदेश जानु पर्ने भए सो समेत खोली रीतपूर्वकको लिखित दरखास्त आफु हाजिर रहेको कार्यालय मार्फत बिदा स्वीकृत गर्ने अधिकारी समक्ष पेश गर्नु पर्छ र यस्तो दरखास्त प्राप्त भए पछि बिदा स्वीकृत गर्ने अधिकारीले बिदा स्वीकृत वा अस्वीकृत भएको कुराको सूचना सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) बिदाको लागि दरखास्त प्राप्त भए पछि बिदा दिने अधिकारीले परिस्थितिको विचार गरेर बिदा स्वीकृत वा अस्वीकृतको निर्णय गर्नेछ ।

(३) भैपरी आउने बिदाको हकमा बिदा स्वीकृत गर्ने अधिकारीले उपदफा (१) बमोजिम दरखास्त नदिए पनि मौखिक अनुरोधको आधारमा त्यस्तो बिदाको स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(४) देहायमा लेखिए बमोजिमका कुरामा बिदा दिने अधिकारीलाई चित्त बुझेमा निजले बिदाका लागि दरखास्त परेको मिति भन्दा अगाडि देखि लागू हुने गरी बिदा स्वीकृत गर्न सक्नेछ:

(क) बिदा दिने अधिकारीको पूर्व स्वीकृति लिइरहनु सम्भव नभएमा, वा

(ख) पूर्व स्वीकृतिका लागि निवेदकले सकभर प्रयास गरेको भएमा ।

९१. **बिदाको अभिलेख:** (१) बिदा दिने अधिकारीले आफ्नो मातहतका सबै प्रहरी कर्मचारीहरूको बिदाको अभिलेख किताब खडा गरी लगत राख्नु वा राख्न लगाउनु पर्नेछ ।

(२) कुनै प्रहरी कर्मचारी एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा सरुवा भएमा निजको बिदाको लगतको प्रमाणित अभिलेख सरुवा भएको ठाउँमा पठाउनु पर्नेछ ।

९२. बिदाको बीचमा पर्न जाने सार्वजनिक बिदा गाभिने: भैपरी आउने, घर बिदा र बिरामी बिदा बाहेक अरु कुनै प्रकारको बिदा लिई बसेको प्रहरी कर्मचारीले लिएको बिदा अवधिभित्र सार्वजनिक बिदा परेमा सो अवधि पनि निज कर्मचारीले लिएको बिदामा गाभिनेछ ।

९३. तालिम अवधिमा बिदा नदिइने: यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि तालिम अवधिभर सार्वजनिक बिदा र क्रिया बिदा बाहेक साधारणतः अरु कुनै बिदा दिइने छैन ।

९४. बिदा अधिकारको कुरा होइनु: (१) प्रहरी कर्मचारीले अधिकारको रूपमा बिदाको दाबी गर्न पाउने छैन ।

(२) कामको अनुकूल हेरी बिदा दिने अधिकारीले आफ्नो तजबीजबाट बिदा स्वीकृत अथवा अस्वीकृत गर्न सक्ने तथा आवश्यक परेमा बिदामा बसेको प्रहरी कर्मचारीलाई निजको स्वीकृत बिदा रद्द गरी बोलाई काममा लगाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-१२

आचरण

९५. दान, दातव्य, उपहार लिन नहुने: (१) सरकारी काममा कुनै पनि प्रकारको असर पर्न सक्ने गरी कुनै पनि प्रहरी कर्मचारी र निजको परिवारका सदस्य समेतले प्रदेश सरकारको पूर्व स्वीकृति बिना स्वदेशी वा विदेशी व्यक्ति वा संस्था कसैबाट पनि कुनै प्रकारको दान दातव्य, कोसेली वा उपहार स्वीकार गर्न वा सरकारी कामसँग सम्बन्धित व्यक्तिसँग सापटी लिनु हुँदैन ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

(२) प्रहरी कर्मचारीले कुनै विदेशी सरकार वा विदेशी सरकारको कुनै प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्त हुन आएमा निजले प्रदेश सरकारलाई सो कुराको सूचना दिई निकासो भए बमोजिम गर्नुपर्छ ।

९६. **चन्दा लिन नहुने:** प्रहरी कर्मचारीले कुनै किसिमको चन्दा माग्न अथवा स्वीकार गर्नु हुँदैन साथै कुनै अन्य किसिमको आर्थिक सहायता प्राप्त गर्ने काममा समेत भाग लिन हुँदैन ।

९७. **सम्पत्तिको विवरण पेश गर्नुपर्ने:** (१) प्रत्येक प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश सरकारले तोकेको ढाँचामा आफ्नो सम्पत्ति विवरण भरी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको साठी दिनभित्र सम्बन्धित कार्यालय मार्फत किताबखानामा बुझाउनु पर्नेछ ।

(२) प्रदेश प्रहरी सेवामा नयाँ नियुक्ति भएको प्रहरी कर्मचारीले नियुक्ति भएको साठी दिनभित्र सम्पत्ति विवरण बुझाउनु पर्नेछ ।

(३) प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश सरकारको पूर्व स्वीकृति नलिई कुनै बैंक वा कम्पनीको स्थापना, रजिष्ट्रेशन वा सञ्चालनको काममा भाग लिन र प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गराउनु पर्ने कुनै व्यापार वा व्यवसाय गर्न हुँदैन ।

९८. **सरकारी कामकाज सम्बन्धी कुराहरु प्रकाशन गर्नमा प्रतिबन्ध:** (१) प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश सरकारद्वारा अथवा विशेष रूपबाट अख्तियार नपाई आफूले सरकारी कर्तव्यको पालना गर्दा जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त गरेको वा आफूले लेखेको अथवा सङ्कलन गरेको कुनै कागजपत्र, सूचना वा जानकारी प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपबाट अनधिकृत व्यक्ति वा सञ्चार माध्यमलाई जानकारी दिन हुँदैन ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएको कुरा जुनसुकै कारणले अवकाश प्राप्त गरेको प्रहरी कर्मचारीको हकमा समेत लागू हुनेछ ।

९९. संचार माध्यमसँग अनधिकृत सम्पर्क राख्न नहुने: (१) प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश सरकारको अनुमति प्राप्त नगरी कुनै संचार माध्यमलाई सूचना प्रवाह गर्न वा अनधिकृत सम्पर्क गर्न हुँदैन ।

तर, यस दफाले प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूको आफ्नो व्यक्तिगत काम वा चरित्रको सम्बन्धमा सफाई दिन पाउने अधिकारमा कुनै असर पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै प्रहरी कर्मचारीले साहित्यिक, कलात्मक, ऐतिहासिक, वैज्ञानिक र व्यवसायिक विषयको लेख प्रकाशन वा प्रसारण गर्न र कार्यालय प्रमुख वा तोकिएको प्रहरी कर्मचारीले सार्वजनिक सरोकारको विषयमा कार्यालयको काम कारबाही र गतिविधि सम्बन्धमा संचार माध्यमलाई सूचना प्रवाह गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(३) कुनै प्रहरी कर्मचारीले निजको सम्बन्धमा प्रदेश सरकार वा माथिल्लो निकायले गरेको कुनै निर्णय वा विभागीय कारबाहीको सिलसिलामा लगाईएको आरोपको सम्बन्धमा प्रेस अथवा सञ्चार माध्यम मार्फत वक्तव्य प्रकाशन वा प्रसारण गर्न हुँदैन ।

स्पष्टिकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि "संचार माध्यम" भन्नाले रेडियो, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका, विद्युतीय संचार माध्यम वा अन्य संचार माध्यम सम्झनुपर्छ ।

१००. सरकारको आलोचना गर्न नहुने: प्रहरी कर्मचारीले नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति विरुद्ध असर पर्ने गरी अथवा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र नेपाली जनता बीचको पारस्परिक सम्बन्धमा खलल पार्ने अथवा कुनै विदेशी राष्ट्रसँगको सम्बन्धमा खलल पर्न सक्ने गरी आफ्नो वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा बेनामी लेख प्रकाशन गर्न, प्रेसलाई खबर दिन, रेडियो वा टेलिभिजन आदिबाट

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

भाषण प्रसारण गर्न, कुनै सार्वजनिक भाषण दिन वा कुनै वक्तव्य प्रकाशित गर्न हुँदैन।

१०१. **राजनीतिमा भाग लिन नहुने:** (१) प्रहरी कर्मचारीले कुनै राजनीतिक दल वा भातृ संगठनको सदस्य बन्न, राजनीतिमा भाग लिन, राजनीतिक दललाई चन्दा दिन अन्य कुनै प्रकारले सघाउन वा प्रभाव पार्न हुँदैन र प्रहरी संगठनबाट अवकास प्राप्त गरेको पाँच वर्षसम्म कुनै राजनीतिक पदको उम्मेदवार हुनु हुँदैन।

(२) प्रहरी कर्मचारीले कुनै राजनीतिक पदका लागि कुनै निर्वाचनमा भाग लिन वा कसैको निमित्त मत माग्नु वा अन्य कुनै प्रकारले आफ्नो प्रभाव पार्न हुँदैन तर प्रचलित कानून बमोजिम आफ्नो मताधिकार प्रयोग गर्न बाधा पर्ने छैन।

१०२. **समय पालना र नियमितता:** प्रहरी कर्मचारीले नियमित रूपमा कार्यालयमा रुजु हाजिर भई समय पालनालाई ध्यान दिनु पर्नेछ र बिदा स्वीकृति नगराई काममा अनुपस्थित हुनु हुँदैन।

१०३. **अनुशासन र आदेशको पालना:** (१) प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो कर्तव्य इमान्दारी र तत्परताको साथ पालना गर्नु पर्नेछ।

(२) प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो सरकारी काम सम्बन्धी कुरामा आफू भन्दा माथिका अधिकृतले दिएको आदेशलाई यथाशीघ्र पूरा गर्नु पर्नेछ।

(३) प्रहरी कर्मचारीले आफू भन्दा माथिका सबै अधिकृतहरूप्रति उचित आदर देखाउनु पर्नेछ साथै आफू मातहतका प्रहरी कर्मचारीहरूप्रति उचित व्यवहार गर्नु पर्नेछ।

१०४. **राजनितिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्न नहुने:** प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो सेवा सम्बन्धी कुरामा मतलब साध्य गर्ने मनसायले आफू भन्दा माथिका प्रहरी कर्मचारी वा अख्तियारवाला माथि कुनै राजनितिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्न वा प्रभाव पार्ने प्रयत्न गर्न हुँदैन।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

१०५. अन्यत्र नोकरी वा सेवा गर्न नहुने: प्रहरी कर्मचारीले सेवामा बहाल रहँदा अन्यत्र कुनै प्रकारको नोकरी गर्न वा कुनै आर्थिक लाभ वा सुविधा प्राप्त गर्ने गरी सेवा प्रदान गर्ने कार्य गर्नु हुँदैन।
१०६. लैङ्गिक संवेदनशील हुनु पर्ने: प्रहरी कर्मचारीले काम, कारबाही र व्यवहारमा लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई विचार गरी व्यवहार गर्नु पर्नेछ।
१०७. कानून विपरित विवाह गर्न नहुने: प्रहरी कर्मचारीले विवाह सम्बन्धी प्रचलित कानून विपरित विवाह गर्न, गराउन हुँदैन।
१०८. मानव अधिकार उल्लंघन गर्न नहुने: (१) आम नागरिकको मानव अधिकारको संरक्षकको रूपमा रहने प्रहरी कर्मचारी स्वयंले कुनै पनि प्रकारको मानव अधिकार हनन गर्नु हुँदैन।
(२) प्रहरी कर्मचारीले धर्म, वर्ण, जाति, समुदाय, लिङ्ग, वर्ग लगायत अन्य कुनै पनि आधारमा कसैप्रति भेदभाव गर्नु हुँदैन।
१०९. हातपात जोरजुलुम गर्न नहुने: कुनै प्रहरी कर्मचारीले अन्य प्रहरी कर्मचारी उपर हातपात वा कुनै प्रकारको आक्रमण वा जोरजुलुम गर्न, गराउन हुँदैन।
११०. आवासीय अनुमति लिन नहुने: प्रहरी कर्मचारीले अन्य विदेशी मुलुकको कुनै पनि प्रकारको आवासीय अनुमति लिनु हुँदैन।

परिच्छेद-१३

विभागीय सजाय तथा पुनरावेदन

१११. विभागीय सजाय: उचित र पर्याप्त कारण भएमा प्रहरी कर्मचारीलाई देहाय बमोजिमको विभागीय सजाय दिन सकिनेछः

(क) सामान्य सजाय

(१) नसिहत दिने,

(२) चालचलन सम्बन्धी प्रतिवेदनमा प्रतिकूल राय लेख्ने,

(३) बढीमा पाँच तलब वृद्धिसम्म रोक्का गर्ने,

(४) खाईपाई आएको बढीमा पाँच तलब वृद्धि घटाउने,

(५) बढीमा पाँच वर्षसम्म बढुवा रोक्का गर्ने,

(६) ज्येष्ठता सहित सुरू स्केलमा घट्टुवा गर्ने ।

(ख) विशेष सजाय

(१) भविष्यमा सरकारी सेवाका लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने,

(२) भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गर्ने ।

११२. नसिहत दिने वा प्रतिकूल राय लेख्ने: देहायको अवस्थामा कुनै प्रहरी अधिकृत तथा जवानहरूलाई यातना नहुने गरी नसिहत दिन वा चालचलन सम्बन्धी प्रतिवेदनमा प्रतिकूल राय लेख्न सकिनेछः

(क) आदेश पालना नगरेमा वा आदेश प्रतिकूल कार्य गरेमा,

(ख) तालिममा खटाउँदा नगएमा वा तालिम अवधिमा लापरवाही गरी गौर जिम्मेवारीपूर्ण कार्य गरेमा,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ग) सेवाग्राहीको पिर मर्का र उजुरी पटक पटक बेवास्ता गरेको सम्बन्धमा आफू भन्दा माथिल्लो अधिकारीले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा,
- (घ) सेवाग्राहीलाई दुर्व्यवहार गरेमा,
- (ङ) सरुवा भएर वा अन्य सरकारी कामको सिलसिलामा खटिएका बखत मनासिब आधार र कारण बिना बाटोका म्याद पछि सम्बन्धित कार्यालयमा हाजिर हुन नगएमा,
- (च) दुई पटकसम्म लिखित चेतावनी पाएमा वा सचेत गराइएमा ।

११३. तलब वृद्धि रोक्का गर्ने वा तलब वृद्धि घटाउने: देहायको अवस्थामा सजायको आदेश दिने अधिकारीले बढीमा पाँच वर्षसम्म बढुवा रोक्का गर्न वा बढीमा पाँच तलब वृद्धिसम्म रोक्का गर्न सक्नेछः

- (क) आफूले सम्पादन गर्नु पर्ने काम कारबाहीमा लापवासी गरेमा,
- (ख) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानूनले तोकेको पदीय दायित्व जिम्मेवारीपूर्वक पूरा नगरेमा,
- (ग) माथिल्लो दर्जाको अधिकारीले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा वा कार्यान्वयन नगरेमा,
- (घ) मनासिब कारण नभई वा बिदा नलिई अनुपस्थित भएमा वा गैरहाजिर भएमा ।

११४. बढुवा रोक्का गर्ने वा सुरु स्केलमा घटुवा गर्ने: कसुरको मात्रा हेरि देहायको अवस्थामा सजायको आदेश दिने अधिकारीले कुनै प्रहरी कर्मचारीले खाईपाई आएको बढीमा पाँच तलब वृद्धि घटुवा गर्न वा हालको पदको ज्येष्ठता सहित खाईपाई आएको सुरु स्केलमा घटुवा गर्न सक्नेछः

- (क) बारम्बार अनुशासनहीन काम गरेमा,
- (ख) परिच्छेद-१२ को आचरण सम्बन्धी नियमको उल्लङ्घन गरेमा,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ग) कानुन बमोजिम दिएको निर्देशन वा आदेशको पालना नगरेमा वा आदेश विपरितको कार्य गरेमा,
- (घ) कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा लापरवाही गरेमा,
- (ङ) सरकारी सम्पत्ति हानी नोक्सानी गरेमा,
- (च) मानव अधिकार उल्लंघन गरेको भनी राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट विभागीय सजायको लागि सिफारिस भई आएमा ।

११५. भविष्यमा सरकारी सेवाका लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट

हटाउने: देहायको कुनै पनि अवस्थामा प्रहरी कर्मचारीलाई भविष्यमा सरकारी सेवाका लागि अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउन सकिनेछः

- (क) आफ्नो पदीय जिम्मेवारीमा बारम्बार लापरवाही गरेमा वा परिच्छेद-१२ को आचरण सम्बन्धी नियम बारम्बार उल्लंघन गरेमा,
- (ख) ड्युटिको समयमा लागु औषध सेवन वा बारम्बार मादक पदार्थ सेवन गरेमा,
- (ग) राजनीतिमा भाग लिएमा,
- (घ) विदेशी मुलुकको आवासीय अनुमति लिएमा,
- (ङ) बिदा स्वीकृति नगराई लगातार तीस दिनसम्म आफ्नो कार्यालयमा अनुपस्थित रहेमा,
- (च) नैतिक पतन देखिने बाहेकका अन्य कुनै फौजदारी कसूरमा दोषी ठहर भएमा,
- (छ) अध्ययन बिदा पूरा गरी फर्किएपछि तोकिए बमोजिमको अवधिसम्म सेवा नगरेमा ।

११६. भविष्यमा सरकारी सेवाका लागि अयोग्य ठहरिने गरी बर्खास्त गर्ने:

देहायको कुनै अवस्थामा प्रहरी कर्मचारीलाई भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनेछ :

- (क) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा कसूरदार ठहरिएमा,
(ख) भ्रष्टाचार गरेको प्रमाणित भएमा,
(ग) प्रहरी विशेष अदालतबाट दोषी ठहर भएमा ।

११७. **गयल कट्टी गर्ने:** (१) बिदा नलिई आफ्नो कार्यालयमा अनुपस्थित हुने प्रहरी कर्मचारीलाई गयल र तलब कट्टी गरी विभागीय सजाय समेत हुनेछ । यसरी गयल कट्टी भएको अवधि अनिवार्य अवकाश बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि निजको सेवा अवधिमा गणना हुने छैन ।

(२) कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीले झुट्टा कारण देखाई बिदा लिई बसेको ठहरेमा बिदा बसेको अवधिलाई गैर हाजिर मानि गयल कट्टी गरिनेछ ।

११८. **सजाय सम्बन्धी कार्यविधि:** (१) प्रहरी कर्मचारीलाई सजायको आदेश दिनु अघि कारबाही गर्न लागिएको व्यहोरा उल्लेख गरी हुन सक्ने सजाय समेत खुलाई लिखित सूचना दिई निज उपर लगाइएको आरोप स्पष्ट रूपले किटान गरिनु पर्दछ र प्रत्येक आरोप कुन तथ्य र कारणमा आधारित छ सो समेत खुलाउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आरोप लागेको प्रहरी कर्मचारीले सूचनामा उल्लिखित म्यादभित्र आफ्नो सफाई लिखित रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) विशेष सजायको आदेश दिनु भन्दा पहिले विभागीय सजायको आदेश दिन पाउने अधिकारीले उपदफा (१) बमोजिम सफाई पेश गर्न दिईएको म्यादभित्र सफाई पेश नगरेमा वा पेश हुन आएको सफाई सन्तोषजनक नभएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीलाई दिन लागिएको प्रस्तावित सजाय किन नदिने भनी त्यस सम्बन्धमा उचित म्याद दिई स्पष्टिकरण माग्नु पर्नेछ ।

तर, नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट दोषी ठहर भइसकेको र प्रहरी विशेष अदालतबाट कसुर ठहर गरी कैदको सजाय पाएको कुनै प्रहरी कर्मचारीलाई गर्न लागेको सजायको बारेमा निजलाई जानकारी मात्र दिइनेछ ।

(४) भागी पत्ता नलागेको वा अरु कुनै कारणले सम्पर्क स्थापित गर्न असम्भव भएको प्रहरी कर्मचारीको सम्बन्धमा प्रहरी सेवाबाट हटाउन वा बर्खास्त गर्दा तोकिए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(५) सजायको आदेश दिन पाउने अधिकारीले कुनै प्रहरी कर्मचारीले कसुर गरेको सम्बन्धमा जाँचबुझ गर्न आवश्यक ठानेमा त्यस्तो अधिकारी स्वयं वा अन्य कुनै अधिकृतद्वारा जाँचबुझ गर्न वा गराउन सक्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम जाँचबुझ गर्ने अधिकारीले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीसँग सोधपुछ गरी कारण सहित आफ्नो प्रतिवेदन तथा प्राप्त भएको सबुद प्रमाण समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) विभागीय सजाय गर्ने अधिकारीले कुनै प्रहरी कर्मचारीलाई बर्खास्त गर्ने, सेवाबाट हटाउने वा तलव वृद्धि घटाउने आदेश दिँदा सो कारबाही गर्न पर्ने आधार र कारण सहितको अभियोग, कसुर वा सो सम्बन्धमा जाँचबुझ गरेको व्यहोरा, निजलाई सफाइको मौका दिएकोमा निजको सफाइको जिकिर र सो जिकिर बमोजिमको केही कुरा बुझेको भए सो समेतका बारेमा आफ्नो ठहर निर्णय लेखी सफाइको मौका नदिइएकोमा सोको मनासिब आधार र कारण खुलाई निर्णय गरी मिसिल सामेल राख्नु पर्छ ।

११९. **निलम्बन:** (१) कुनै प्रहरी कर्मचारी माथि लागेको कुनै अभियोगको जाँचबुझ गर्नु परेमा सजायको आदेश दिन पाउने अधिकारीले जाँचबुझ

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

समाप्त नहुन्जेलसम्म त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीलाई निलम्बन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निलम्बन गर्दा आधार र कारण स्पष्ट रूपमा खुलाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम गरिने निलम्बनको अवधी छ महिना भन्दा बढी हुने छैन र निलम्बन अवधि भित्रै कारबाहीको किनारा लगाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पनि प्रहरी कर्मचारीलाई निलम्बन गर्नु पर्दा देहायको अवस्था विद्यमान हुनु पर्नेछ :

(क) निलम्बन नगरी ओहोदाको काम गर्न दिँदा झुट्टा प्रमाण बनाउन सक्ने वा आफ्नो विरुद्धको सबुद प्रमाण गायब वा नष्ट गर्न सक्ने देखिएमा वा

(ख) निलम्बन नगरी ओहोदाको काम गर्न दिँदा थप सरकारी हानी नोक्सानी हुने सम्भावना देखिएमा वा

(ग) कुनै प्रहरी कर्मचारीले गरेको कार्यको कारणले निजलाई निलम्बन नगरेमा सङ्गठन भित्रका कर्मचारीहरूमा नैराश्यता उत्पन्न हुने वा आक्रोसमा आउने, जनमानसमा नकारात्मक असर पर्न सक्ने वा प्रहरी सङ्गठनकै प्रतिष्ठामा आँच आउन सक्ने भएमा ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम निलम्बन रहेको अवस्थामा प्रहरी कर्मचारीले निजले खाईपाई आएको तलब भत्ताको आधा रकम मात्र पाउनेछ ।

(६) उपदफा (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि निलम्बित प्रहरी कर्मचारी उपर लागेको अभियोग प्रमाणित नभई सफाइ पाएमा निजले निलम्बनमा रहेका अवधिको आधा तलब पाएको भए सो कट्टागरी र नपाएको भए पुरै तलब (तलब वृद्धि हुने भएमा सो समेत) पाउनेछ ।

तर, कसूरदार ठहरिएमा निलम्बन भएका मिति देखिको बाँकी तलब भत्ता पाउने छैन ।

(७) कुनै प्रहरी कर्मचारी फौजदारी अभियोगमा प्रचलित कानून वा यस ऐन अन्तर्गतको कसूरमा गिरफ्तार भई थुनिएको वा त्यस्तो अभियोग दायर भई मुद्दा विचाराधिन रहेको अवस्थामा सो मुद्दामा फैसला नभएसम्म स्वतः निलम्बनमा रहनेछ र त्यस्तो मुद्दामा फैसला हुँदा सफाइ पाएमा त्यस्तो निलम्बन फुकुवा भई सेवामा बहाली हुनेछ ।

(८) कुनै प्रहरी कर्मचारी उपर नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वादी हुने कुनै फौजदारी अभियोगमा कुनै अधिकार प्राप्त अधिकारीले निलम्बन गरकोमा सोको जानकारी सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(९) कुनै प्रहरी कर्मचारी उपदफा (७) वा (८) बमोजिम निलम्बन हुन गएको रहेछ भने त्यसरी निलम्बन रहेको अवधिको तलब भत्ता पाउने छैन ।

तर, निजले अभियोगबाट सफाइ पाएमा उक्त निलम्बन अवधिभरको तलब भत्ता पाउनेछ ।

(१०) सुरु अदालतबाट सफाई पाएको कुनै प्रहरी कर्मचारी माथिल्लो अदालतबाट दोषी ठहर भएमा सो कुराको जानकारी दिने दायित्व सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीको हुनेछ ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम जानकारी नदिएको कारणबाट कुनै प्रहरी कर्मचारीले त्यस्तो अवधिको तलब भत्ता पाएको

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

भए सो रकम सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरी प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही हुनेछ ।

१२०. पुनरावेदनको कार्य विधि: (१) यस ऐन बमोजिमको विभागीय कारबाहीमा चित्त नबुझने प्रहरी कर्मचारीले जुन कार्यालयबाट विभागीय कारबाहीको निर्णय भएको हो सोही कार्यालय माफत वा सोझै पुनरावेदन सुत्रे अधिकारी समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको पुनरावेदनमा पुनरावेदकले आफ्नो सफाइको निमित्त आफूसँग भएको प्रमाण र विभागीय कारबाहीको निर्णयको प्रतिलिपि समेत संलग्न राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दिँदा निर्णयको सूचना पाएको मितिले पैतिस दिनभित्र दिनु पर्नेछ ।

(४) विभागीय सजायको सम्बन्धमा पुनरावेदन सुत्रे अधिकारीले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

१२१. विभागीय सजायको निर्णय गर्ने र पुनरावेदन सुत्रे अधिकारी: (१) प्रहरी कर्मचारीको विभागीय सजाय सम्बन्धमा निर्णय गर्ने अधिकार तोकिएको अधिकारीलाई हुनेछ ।

(२) यस दफा बमोजिमको विभागीय सजायको निर्णय उपर पुनरावेदन सुत्रे अधिकार तोकिएको अधिकारीलाई हुनेछ ।

१२२. पुनर्वहाली भएमा पाउने सुविधा: (१) कुनै प्रहरी कर्मचारीलाई सेवाबाट हटाउने वा बर्खास्त गर्ने गरी दिइएको आदेश कुनै अदालत वा अधिकारीबाट रद्द भई सेवामा पुनः कायम भएमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले सेवाबाट हटाईएको वा बर्खास्त गरिएको मितिदेखि पुनर्वहाली भएको मितिसम्मको पूरा तलब भत्ता र तलब वृद्धि पाउने भए तलब वृद्धि समेत पाउनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

तर, भागी वा गैर हाजीर भई सेवाबाट हटाईएको वा बर्खास्त गरिएको प्रहरी कर्मचारी सेवामा बहाली भएमा निजले भागेको वा गैरहाजिर भएको अवधिको कुनै पनि सुविधा पाउने छैन।

(२) उपदफा (१) मा तोकिए बमोजिम तलब भत्ता तथा तलब वृद्धि पाउने भए सो तलब भत्ता बापतको रकम निजको पुनर्बहाली भई पदस्थापना भएको दरबन्दीबाट पाउनेछ ।

(३) सुरु अदालतबाट फौजदारी अभियोगमा दोषी ठहरी सोही कसूरमा विभागीय कारवाही भई सेवाबाट अलग गरिएका प्रहरी कर्मचारीले उक्त फौजदारी अभियोगमा पुनरावेदन तहबाट सफाई पाएमा निज सेवामा पुनर्बहाली हुनेछ ।

परिच्छेद-१४

कसूर तथा सजाय

१२३. **अति गम्भीर कसूर:** प्रहरी कर्मचारीले देहायको कुनै कसूर गरेमा निजलाई जन्मकैद वा चौध वर्षसम्म कैद सजाय हुनेछ:

- (क) प्रहरी सेवामा शसस्त्र विद्रोह गरेमा वा गराएमा वा विद्रोहमा सरीक भएमा वा सो गर्न गराउन उत्तेजना फैलाएमा वा त्यस्तो गर्न षडयन्त्र वा उद्योग गरेमा,
- (ख) विद्रोह हुने ठाउँमा आफू भएकोमा सकभर रोक्ने कोसिस नगरेमा वा यस्तो बेलामा कर्तव्यरत कुनै पनि व्यक्तिलाई आफ्नो कर्तव्यबाट विचलित गराएमा वा त्यस्तो उद्योग गरेमा,
- (ग) विद्रोह गर्ने मनसाय गरेको वा षडयन्त्र वा उद्योग भइ रहेको थाहा पाई वा त्यस्तो भइरहेको विश्वास गर्नु पर्ने कारण हुँदा हुँदै आफू भन्दा माथिल्लो प्रहरी कर्मचारीलाई यथाशक्य तत्कालै खबर वा सूचना नदिएमा,

(घ) थाना, चौकी, गारद, पालो पहरा आदि र आफू साथ वा आफ्नो जिम्मामा रहेको हातहतियार, खरखजाना अन्य सरकारी धनमाल र कागजातहरू आक्रमणकारीहरूलाई सुम्पीई मद्दत गरेमा ।

१२४. गम्भीर कसुर: प्रहरी कर्मचारीले देहायको कुनै कसुर गरेमा दश वर्षसम्म कैद सजाय हुनेछः

(क) नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रियता र स्वधीनतामा वा संघीय इकाइ वा विभिन्न जात, जाति, धर्म, सम्प्रदाय बिचको सु-सम्बन्धमा खलल पर्न सक्ने गरी घृणा, द्वेष वा अवहेलना हुने गरी लेखेर वा बचन वा आकार र चिन्हद्वारा वा अरू कुनै किसिमबाट कुनै काम कुरा गरे, गराएमा वा सोको उद्योग गरेमा,

(ख) नेपालको कुनै मित्रराष्ट्र विरुद्ध हिंसात्मक कार्य गरेमा वा गर्न तयारी गरेमा, त्यस्तो व्यक्तिलाई मद्दत वा सूचना दिएमा वा सो मनसायले त्यस्तो व्यक्तिसँग सम्पर्क राखेमा,

(ग) आफू खटिएको वा आफ्नो जिम्मामा रहेको वा आफूले रक्षा गर्नु पर्ने थाना, चौकी, गारद, पालो पहरा, पिकेट, टोली वा प्याट्रोल वा प्रतिष्ठान वा कार्यालयको सुरक्षा नगरेमा वा त्यसमाथि आक्रमण भएका बखत प्रतिरक्षा नगरी भागेमा,

(घ) आक्रमण वा मुठभेडको समयमा वा सो हुने सम्भावनामा प्रहरी फोर्स वा जनतामा जानी जानी झूठो आतंक फैलाएमा वा हरेस खुवाउने वा आतंक पार्ने नियतले झूठा खबर फैलाएमा ।

(ङ) आफ्नो जिम्मामा रहेको सरकारी वा अरू कसैको हातहतियार खरखजाना चोरी वा बेचबिखन गरेमा,

(च) ड्यूटीमा रहेको वा नरहेको भएतापनि आफु भन्दा माथिल्लो दर्जाको प्रहरी कर्मचारी भनी थाहा पाएपछि वा विश्वास गर्ने

कारण छुँदाछुँदै अपराधिक बल प्रयोग गरेमा वा गर्ने उद्योग गरेमा वा धम्की दिएमा,

(छ) आफ्नो पदस्थापना भएको कार्यालयबाट सरुवा भई अन्यत्र कार्यालयमा जाँदा, जिम्मेवारी हेरफेर हुँदा वा प्रहरी सेवाबाट अवकाश हुँदा आफ्नो जिम्मामा भएको सरकारी वा अरू कसैको हातहतियार, खरखजाना, संयन्त्र, ज्याबल लगायत अन्य सुरक्षासँग सम्बन्धित सामग्री नबुझाएमा वा मनासिब फाँटवारी नदिएमा,

(ज) प्रचलित कानून बमोजिम डाँका, चोरी र ठगीको कसूरमा संलग्न भएको ठहर भएमा ।

१२५. अन्य कसूर: प्रहरी कर्मचारीले देहायको कुनै कसूर गरेमा पाँच वर्षसम्म कैद सजाय हुनेछ:

(क) आफ्नो जिम्मामा रहेको सरकारी वा अरू कसैको संयन्त्र, ज्याबल, सरसामान, बर्दि, तक्मा, पदक, नगदी, जिन्सी, सवारीको साधन र इन्धन इत्यादी गैर हतियारजन्य सरसामान जानी जानी वा लापर्वाही गरी बिगारेमा, नास गरेमा, हराएमा वा दुरूपयोग गरेमा वा वदनीयतले लिएमा,

(ख) कार्यालयमा रासन वा अरू आवश्यक सामग्री ल्याउने व्यक्ति उपर हमला वा बेइज्जत गरेमा वा बल प्रयोग गरी अपराध गरेमा वा कुनै स्थानमा बल मिचाई गरेमा,

(ग) आफू भन्दा माथिल्लो तहको प्रहरी कर्मचारीले कानून बमोजिम दिएको आदेश नमानेमा वा उलङ्घन गरेमा,

(घ) कानून बमोजिम अवकाश प्राप्त नगरी तालिम वा प्रहरी सेवाबाट भागेमा,

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

- (ड) पालो पहरा बसेको प्रहरी कर्मचारी पहरा बसेकै अवस्थामा निदाएमा वा नियमित बदली नआई बिना इजाजत पालो पहरा छाडेमा,
- (च) आफ्नो पदको कर्तव्य पालन गर्न छाडेमा वा नियमित बदली नआई वा बिना इजाजत आफ्नो जिम्मेवारी अन्तर्गतको काम छोडेमा,
- (छ) पालो पहरा बसेको प्रहरी कर्मचारीलाई कुटेमा वा जबरजस्ती गरेमा वा गर्न उद्योग गरेमा,
- (ज) कैदीको सुरक्षाको जिम्मेवारी लिएको प्रहरी कर्मचारीले रीतपुवर्क बुझाएको कैदी वा व्यक्ति बुझ्न इन्कार गरेमा, मनासिब अख्तियार बिना आफ्नो जिम्मामा रहेको कुनै व्यक्ति वा कैदीलाई छाडेमा वा लापर्बाही गरी त्यस्तो कैदी वा व्यक्तिलाई भाग्न दिएमा,
- (झ) कुनै अभियोगमा पक्राउ परेको वा थुनिएको प्रहरी कर्मचारीले अख्तियार प्राप्त अधिकारीको आदेश बिना पक्राउ भएको वा थुनिएको ठाउँ छाडी गएमा,
- (ञ) आफ्नो कर्तव्य वा जिम्मेवारीबाट पन्छिने मनसायले रोग वा शरीरको निर्बलताको झुठो बहाना गरेमा वा भान पारेमा,
- (ट) जानीजानी वा लापर्बाही गरी गलत र झुठ्ठा फाँटवारी वा प्रतिवेदन तयार वा पेश गरेमा,
- (ठ) राजनैतिक उद्देश्यले गरिएको सभा, जुलुस वा प्रदर्शनमा भाग लिएमा, भाषण गरेमा, नारा लगाएमा वा वक्तव्य दिएमा,
- (ड) लैङ्गिक हिंसा गरेमा वा मानव अधिकारको गम्भिर उल्लङ्घन गरेमा,
- (ढ) आफ्नो ओहदाको धाक धम्की दिई कसैलाई अनाहक दुःख र टण्टा दिएमा वा कसैको सम्पत्ति हानी नोक्सानी गरेमा ।

१२६. प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन बाधा नपर्ने: यस परिच्छेद बमोजिमको कसूरमा कुनै प्रहरी कर्मचारी उपर सजाय गरेको कारणले मात्र निज उपर प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन वा थप सजाय गर्न यस ऐनमा लेखिएका कुनै कुराले बाधा पर्नेछैन ।
१२७. प्रहरी कर्मचारीको कामको बचाउ: प्रहरी कर्मचारीले यस ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम गर्नु पर्ने अपराध रोकथाम, नियन्त्रण, अनुसन्धान वा कानून कार्यान्वयन वा कर्तव्य पालना गर्दा वा पाएको अख्तियार प्रयोग गर्दा वा अदालतले दिएको वा जारी गरेको विज्ञप्ति, आदेश वा वारेन्ट तामेल गर्दा असल नियतले गरेको काममा सजायको भागी हुन र हर्जाना तिर्न पर्ने छैन र प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो ओहोदाको कर्तव्य पालनाको क्रममा गरेको कुनै सरकारी कामको सम्बन्धमा निज उपर उपदफा (२) बमोजिमको रित नपुर्याई मुद्दा चलन सक्ने छैन ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पनि प्रहरी कर्मचारी उपर मुद्दा चलाउनको लागि फौजदारी मुद्दाको हकमा अख्तियारवालाको अनुमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-१५

मुद्दाको अनुसन्धान र दायरी

१२८. मुद्दाको प्रारम्भिक प्रतिवेदन: यस ऐन बमोजिमको कसूर भए गरेको वा हुन लागेको कुरा जानकारी हुन आएमा सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयले सो सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रदेश प्रहरी प्रमुख समक्ष दिनु पर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदन प्राप्त भए पश्चात् प्रदेश प्रहरी प्रमुखले दफा १२९ बमोजिम कारबाही प्रकृया अगाडि बढाउनका लागि सम्बन्धित प्रहरी कार्यालयलाई लेखि पठाउनु पर्नेछ ।

१२९. अनुसन्धान समिति: (१) परिच्छेद-१४ अन्तर्गतको कसूर सम्बन्धमा छानबिन एवं अनुसन्धान गरी प्रहरी विशेष अदालतमा मुद्दा दायर गर्न देहाय बमोजिमको अनुसन्धान समिति गठन हुनेछ:

- (क) प्रदेश प्रहरी कार्यालयले तोकेको -संयोजक
प्रहरी नायब महानिरीक्षक/प्रहरी
बरिष्ठ उपरीक्षक/ प्रहरी उपरीक्षक/
प्रहरी नायब उपरीक्षक
- (ख) मुख्य न्यायाधिवक्ताले तोकेको -सदस्य
अधिकृत
- (ग) प्रदेश प्रहरी कार्यालयले तोकेको -सदस्य
प्रहरी अधिकृत

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित अनुसन्धान समिति वा समितिले खटाएको प्रहरी अधिकृतलाई अपराधको अनुसन्धान तहकिकात गर्दा सबूद प्रमाण संकलन, पक्राउ, खानतलासी, अपराधसँग सम्बन्धित कागजात वा अन्य चिजबस्तु बरामद, मुचुल्काहरु तयार गर्ने लगायतका कामहरु गर्दा अनुसन्धान समिति वा समितिले खटाएको प्रहरी अधिकृतलाई प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल सरकार वादी हुने फौजदारी मुद्दामा प्रहरीलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ ।

(३) अनुसन्धान समितिले उपदफा (२) बमोजिम पक्राउ परेको व्यक्तिलाई चौबिस घण्टाभित्र अदालत समक्ष उपस्थित गराउनु पर्नेछ र त्यस्तो व्यक्तिलाई अदालतको आदेशले अनुसन्धानका लागि बढीमा साठी दिनसम्म हिरासतमा राख्न सकिनेछ ।

(४) यस ऐन बमोजिम गठित समितिले सामान्यतया छानबिन तथा अनुसन्धान कार्य तीस दिनभित्र पूरा गरी सम्बन्धित अदालत समक्ष मुद्दा दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(५) अपराध अनुसन्धान छानबिनको गहनता तथा काबू बाहिरको परिस्थितिले उपदफा (४) मा उल्लेखित समयावधिभित्र मुद्दा दायर गर्न सम्भव नभएमा सो समयावधि समाप्त हुनु भन्दा सात दिन अगावै सम्बन्धित समितिले अदालत समक्ष छानबिन तथा अनुसन्धानका लागि थप समय माग गरी कारण सहितको प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।

(६) उपदफा (५) बमोजिमको प्रतिवेदन प्राप्त भएमा अदालतले सो प्रतिवेदनको आधारमा बढीमा तीस दिनसम्मको समयावधि थप गर्न सक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको समयावधिभित्र अनुसन्धान समितिले सम्पूर्ण छानबिन तथा छानबिन अनुसन्धान कार्य पूरा गरी सम्बन्धित अदालत समक्ष मुद्दा दायर गर्नु पर्नेछ ।

(८) उपदफा (२) बमोजिम अनुसन्धान तहकिकात गर्दा अभियुक्तलाई बयान गराई मनासिब आधार भएमा तारेखमा राख्न, धरौटी वा जमानत लिई छाड्न वा अनुसन्धान अवधिभर निलम्बन गर्न सकिनेछ ।

(९) यस ऐन बमोजिम गठित समितिले अनुसन्धान छानबिन प्रयोजनको लागि आवश्यक पर्ने कुनै दशी, लिखत, चिजबस्तु संकलन गर्न वा कुनै व्यक्तिलाई उपस्थित गराउन कुनै पनि सरकारी वा गैह सरकारी निकाय वा संस्थासँग सम्बन्धित निकाय मार्फत सहयोग माग गर्न वा उपस्थित गराउन अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम माग भएमा त्यस्तो सहयोग गर्नु सम्बन्धित निकाय, संस्था वा व्यक्तिको कर्तव्य हुनेछ ।

(११) अनुसन्धान समितिले अनुसन्धान सम्बन्धी काम कारवाही र प्रक्रिया आफैँ निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

१३०. थुनामा राख्ने सम्बन्धी व्यवस्था: अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम मात्र अभियुक्तलाई थुनामा राखिनेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

१३१. **सरकारवादी हुने:** यस परिच्छेद बमोजिम अदालतमा दायर हुने मुद्दाहरू सरकारवादी मुद्दा हुनेछन्।
१३२. **प्रदेश प्रहरी विशेष अदालत:** (१) परिच्छेद-१४ अन्तर्गत सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको सुरु कारवाही र किनारा गर्न देहाय बमोजिम प्रहरी विशेष अदालत गठन हुनेछ:-

(क)	न्यायपरिषदबाट तोकिएका उच्च अदालतका न्यायाधीश	-अध्यक्ष
(ख)	कानून-सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	-सदस्य
(ग)	सचिव, मन्त्रालय	-सदस्य सचिव

(२) अदालतले मुद्दाको सुरु कारवाही र किनारा गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३३. **पुनरावेदन:** फैसलाको जानकारी पाएको मितिले तीस दिनभित्र अदालतको निर्णय उपर सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।
१३४. **प्रदेश प्रहरी विशेष अदालतका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी व्यवस्था:** प्रदेश प्रहरी विशेष अदालतका अध्यक्ष तथा सदस्यले प्रदेश सरकारले तोके बमोजिमको सुविधा पाउने छन्।

परिच्छेद-१६

विविध

१३५. **विशेष सुरक्षाका लागि प्रहरी कर्मचारी खटाउने सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरीले सुरक्षा प्रदान गर्ने भनी तोकिएका कुनै विशिष्ट व्यक्ति वा महत्त्वपूर्ण संरचना वा भवन वा संस्थाको सुरक्षाका लागि वा प्रदेश प्रहरीलाई प्राप्त सूचनाका आधारमा अन्य कुनै विशिष्ट व्यक्ति वा संरचनाको सुरक्षाउपरको खतराको मूल्याङ्कन गरी तोकिए बमोजिम त्यस्तो व्यक्ति वा संरचनाको सुरक्षाका लागि पोसाकमा

वा सादा पोसाकमा प्रदेश प्रहरी सेवाको प्रहरी कर्मचारी खटाउन सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खटिएको प्रहरी कर्मचारीलाई निजको जिम्मेवारी पूरा गर्न नदिने गरी कुनै जोरजुलुम गरेमा, हातहतियार उठाई वा नउठाई हमला गरेमा वा अन्य क्रियाकलाप गरेमा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले आफूले सुरक्षा दिनु पर्ने व्यक्ति, संरचना वा संस्थाको सुरक्षा वा बचाउ गर्न वा आफ्नो जिउको सुरक्षा गर्न आवश्यक बल प्रयोग गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिए पनि उपदफा (१) बमोजिम खटिएको सुरक्षाकर्मीले बल प्रयोग गर्दा बदनियत वा हेलचेक्रयाइँ गरेको हो, होइन वा त्यस्तो बल प्रयोग गर्न आवश्यक थियो, थिएन भन्ने सम्बन्धमा छानबिन गर्न सकिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छानबिन गर्दा त्यस्तो प्रहरी कर्मचारीले बल प्रयोग गर्दा बदनियत वा हेलचेक्रयाइँ गरेको वा आवश्यकता भन्दा बढी बल प्रयोग गरेको देखिएमा निजलाई विभागीय वा प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही अगाडि बढाउन सकिनेछ।

(५) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिए पनि कसैले कसैको हत्या गर्न सक्ने वा साङ्घातिक आक्रमण गरी जिउज्यान लिन सक्ने वा गम्भीर घाइते बनाउन सक्ने वा ठुलो सङ्ख्याका मानिसहरूको जिउज्यानमा हानि पुऱ्याउन सक्ने वा सार्वजनिक स्वास्थ्यमा खतरा पार्न सक्ने वा सार्वजनिक वा राष्ट्रिय सम्पत्ति माथि आगजनी, तोडफोड, आक्रमण वा विध्वंस गरी गम्भीर क्षति पुऱ्याउन सक्ने मनासिब आधार भएमा प्रहरीले तत्काल त्यस्तो कार्य हुनबाट रोक्न अन्य कुनै अवस्था नभएमा वा अन्य कुनै उपाय सफल नभएमा प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यकता अनुसार बल प्रयोग गर्न सक्नेछ।

१३६. नागरिक सुरक्षा परामर्श समिति: (१) प्रहरी सेवालाई प्रभावकारी बनाउन, प्रदेशमा शान्ति सुरक्षा सुदृढ गर्नको लागि प्रदेश सरकारलाई परामर्श दिन, सार्वजनिक सुरक्षासँग सम्बद्ध जनचासो र गुनासो अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेस गर्न, मानव अधिकार उल्लङ्घनका घटना अध्ययन गरी आवश्यक कारबाहीका लागि सिफारिस गर्न, मानव अधिकार मैत्री कानून, नीति निर्माण र प्रशिक्षण सम्बन्धमा सुझाव पेस गर्न र स्रोत साधनको समुचित व्यवस्थापनका लागि सुझाव दिन प्रदेश सरकारले स्वतन्त्र विज्ञ सम्मिलित एक समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) नागरिक सुरक्षा परामर्श समिति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१३७. बेवारिस शव सम्बन्धमा: बेवारिस शव फेला परेमा प्रदेश प्रहरी त्यस्तो शव जिम्मामा लिई सो शवको सनाखत गरि र कालगतिले मृत्यु भएकोमा मुचुल्का गराई हकवाला फेला परेमा दाह संस्कार गर्न हकवालालाई बुझाउनु पर्नेछ र हकवाला फेला नपरे वा हकवालाले शव बुझ्न नमानेमा त्यस्तो शव चिकित्साशास्त्र अध्ययन संस्थानलाई अध्ययन प्रयोजनका निमित्त आवश्यक भएमा त्यस्तो संस्थानलाई बुझाउनु पर्नेछ र त्यस्तो संस्थानलाई आवश्यक नपर्ने भएमा प्रदेश प्रहरीले स्थानीय गाउँपालिका वा नगरपालिका वा सामाजिक संघ संस्थाको सहयोगमा दाह संस्कारको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

तर, दुर्घटनामा परी, आत्महत्या गरी वा शङ्कास्पद स्थितिमा मृत्यु भएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम घटनास्थल/लास जाँच र शव परीक्षण समेत गर्नुपर्ने अनुसन्धानको काम कारबाही पूरा गरेपछि मात्र त्यस्तो शव सम्बन्धित हकवाला वा अध्ययन संस्थानलाई बुझाउन वा दाह संस्कारको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

१३८. **सुरक्षा विज्ञ नियुक्त गर्न सक्ने:** (१) प्रदेश प्रहरीको सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा प्रदेशको समग्र सुरक्षा व्यवस्था सम्बन्धमा राय परामर्श उपलब्ध गराउन मन्त्रालयले एकजना सुरक्षा विज्ञ नियुक्त गर्न सक्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको सुरक्षा विज्ञको पारिश्रमिक, सेवाको सर्त र सुविधा नियुक्ति गर्दाका बखत मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
१३९. **प्रदेश प्रहरी कर्मचारीको व्यक्तिगत अभिलेख:** (१) प्रदेश प्रहरी सङ्गठनका प्रत्येक प्रहरी कर्मचारीको व्यक्तिगत अभिलेख रहनेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको अभिलेखमा सम्बन्धित प्रहरी कर्मचारीको तोकिए बमोजिमको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
(३) व्यक्तिगत अभिलेख संरक्षणका लागि किताब खानाको प्रबन्ध मन्त्रालयले गर्नेछ ।
१४०. **मापदण्ड पालना गर्नुपर्ने:** नेपाल प्रहरीले देहायका विषयमा बनाएको मापदण्ड प्रदेश प्रहरीले पालना गर्नु पर्नेछः
(क) हातहतियार, खरखजाना तथा सञ्चार साधन र सोको प्रयोग,
(ख) प्रदेश प्रहरीलाई दिइने तालिम,
(ग) निजी क्षेत्रका सुरक्षा प्रदायक र त्यस्ता प्रदायकबाट उपलब्ध गराइने सुरक्षा सेवा ।
१४१. **अधिकार सुम्पन सक्ने:** (१) प्रदेश सरकारले यस ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये कुनै अधिकार राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सोही सूचनामा तोकिएको प्रदेश प्रहरी कर्मचारी वा अन्य अधिकारीले प्रयोग गर्न पाउने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
(२) यस ऐनमा कुनै निकाय, पदाधिकारी वा प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई प्रदान गरिएको अधिकार त्यस्तो निकाय, पदाधिकारी वा

प्रदेश प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो मातहतको प्रदेश प्रहरी कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

तर, सजाय गर्ने सम्बन्धी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सकिने छैन ।

१४२. प्रहरी कर्मचारीको बचाउ: (१) प्रदेश प्रहरी सेवाको प्रहरी कर्मचारीले यस ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम असल नियतले गरेको काममा सजायको भागी हुन र हर्जाना तिर्न पर्ने छैन र प्रहरी कर्मचारीले आफ्नो ओहोदाको कर्तव्य पालनाका क्रममा गरेको कुनै सरकारी कामको सम्बन्धमा निजउपर तोकिए बमोजिमको रित नपुन्याई मुद्दा चलन सक्ने छैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै पनि प्रहरी कर्मचारी उपर मुद्दा चलाउनका लागि फौजदारी मुद्दाको हकमा अख्तियारवालाको अनुमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ।

(३) कुनै प्रहरी कर्मचारी बहाल छँदा आफ्नो ओहोदाको कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा गरेको कामको सम्बन्धमा बहाल टुटिसकेपछि प्रदेश सरकारको स्वीकृति नभई निज उपर मुद्दा चलन सक्ने छैन ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम मुद्दा चलाउन प्रदेश सरकारबाट स्वीकृति दिएमा निजको प्रतिरक्षा प्रदेश सरकारले गर्नेछ।

१४३. अन्य ऐन बमोजिम मुद्दा चलाउन बाधा नपर्ने: यस ऐन बमोजिम सजाय हुने अपराध गरेका व्यक्ति उपर अन्य ऐनबमोजिम मुद्दा चलाउन वा त्यस्ता व्यक्तिले अन्य ऐन बमोजिम सजायको भागी हुन वा यस ऐनमा लेखिएका दण्ड सजाय भन्दा बढी अन्य सजायको भागी हुन यस ऐनको कुनै कुराले बाधा पारेको मानिने छैन ।

तर, कुनै व्यक्तिलाई एउटै अपराधमा दुई पटक सजाय हुने छैन ।

१४४. नियम बनाउन सक्ने: यो ऐनको विभिन्न दफामा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भनी उल्लेख भएको विषयमा प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।
१४५. अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति स्थापनामा प्रदेश प्रहरीको सहभागिता सम्बन्धी व्यवस्था: (१) अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति स्थापनामा प्रदेश प्रहरीको सहभागिता सम्बन्धी व्यवस्था सङ्घीय प्रहरी कानून बमोजिम हुनेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिमको सहभागिताका लागि आवश्यक मापदण्ड एवं कार्यविधि मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
१४६. नेपाल सरकारको दायित्व हुने: प्रचलित कानून बमोजिम प्रदेश प्रहरीमा समायोजन भएको वा खटिएको प्रहरी कर्मचारी कुनै कारणले सेवाबाट अलग भएमा निजले पाउने उपदान, निवृत्तिभरण, उपचार खर्च तथा सञ्चित बिदाको रकम नेपाल सरकारले प्रचलित कानून बमोजिम व्यहोर्नेछ ।
१४७. प्रचलित कानून लागु हुने: यस ऐनमा लेखिएकोमा यसै ऐन बमोजिम र अन्यमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।
१४८. स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने: प्रदेश प्रहरीले शान्ति सुरक्षा, अपराध नियन्त्रण तथा विपत व्यवस्थापन सम्बन्धमा स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्य कायम गर्नेछ ।
१४९. संक्रमणकालीन व्यवस्था: (१) दफा ८ मा उल्लिखित प्रदेश प्रहरी सेवाका पदहरू यस ऐन बमोजिम पदपूर्ति नभएसम्म संघीय प्रहरी ऐन बमोजिम नेपाल प्रहरीबाट कामकाजमा खटिई आउने प्रहरी कर्मचारीलाई प्रदेश सरकारले आवश्यकता अनुसार पदस्थापन तथा परिचालन गर्नेछ ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम खटिएका प्रहरी कर्मचारीले प्रदेश प्रहरीको पोसाक, दर्ज्यानी चिन्ह र प्रदेश प्रहरीको परिचय वा प्रतीक चिह्न (लोगो) लगाई प्रदेश प्रहरीको रूपमा काम गर्नु पर्नेछ ।

खण्ड ६) अतिरिक्ताङ्क ०८ प्रदेश राजपत्र भाग १ मिति २०७९।०४।०८

---

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिए तापनि प्रदेश प्रहरीको रिक्त पदमा पदपूर्ति गर्न सकिने अवस्था नभएसम्म समान पदको नेपाल प्रहरीको प्रहरी कर्मचारीलाई खटाउन प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारलाई अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम खटाइएका प्रहरी कर्मचारीको पारिश्रमिक तथा सुविधा नेपाल प्रहरीको समान पदको प्रहरी कर्मचारीले पाए भन्दा कम हुने छैन ।

अनुसूची

(दफा २८ सँग सम्बन्धित)

म..... मुलुक र जनताप्रति पूर्ण वफादार रही सत्य निष्ठापूर्वक प्रतिज्ञा गर्छु/ईश्वरको नाममा शपथ लिन्छु कि नेपालको राजकीयसत्ता र सार्वभौमसत्ता नेपाली जनतामा रहेको नेपालको संविधानप्रति पूर्ण वफादार रहँदै..... पदको कामकाज प्रचलित कानूनको अधिनमा रही मुलुक र जनताको सोझो चिताई, कसैको डर नमानी, पक्षपात नगरी, पूर्वाग्रह वा खराब भावना नलिई इमान्दारिताका साथ गर्नेछु र आफ्नो कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा आफूलाई जानकारीमा आएको कुरा म पदमा बहाल रहँदा वा नरहँदा जुनसुकै अवस्थामा पनि कानूनको पालना गर्दा बाहेक अरु अवस्थामा कुनै किसिमबाट पनि प्रकट वा संकेत गर्ने छैन ।

मिति:

.....

हस्ताक्षर

प्रमाणीकरण मिति: २०७९।०४।०८

आज्ञाले
राजेन्द्र थापा
कानून सचिव
प्रदेश सरकार